

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PŘÍSLLOVEČNÉ URČENÍ ČASU A MÍSTA V
SOUČASNÉ FRANCOUZŠTINĚ: POPIS, POSTAVENÍ,
FUNKCE, SROVNÁNÍ S ČEŠTINOU

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Autorka práce: Jana Jakešová
Studijní obor: Francouzský jazyk
Ročník: 3.

2014

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby taktéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 4. prosince 2014

.....

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat doc. PhDr. Ondřeji Peškovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady při zpracovávání diplomové práce.

ANOTACE

Tato práce se zabývá příslovečným určením času a místa. Cílem práce je definovat tento větný člen, popsat způsoby jeho vyjádření, postavení ve větě a funkce a dále pak provést analýzu francouzského a českého určení na základě paralelního korpusu Intercorp.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část obsahuje tři kapitoly, z nichž první se zabývá popisem příslovečného určení času a místa na základě českých gramatik. Druhá kapitola této části se zaměřuje na popis určení pomocí francouzských gramatik. Třetí kapitola shrnuje závěry z teoretické části. Stěžejní kapitolou je čtvrtá kapitola zabývající se analýzou příslovečného určení času a místa prováděná v korpusu Intercorp.

ANNOTATION

This thesis deals with temporal and local circumstantial adverbials. The aim of this thesis is to define the adverbials, to describe manners of expressions, positions in the sentence and functions and to analyse French and Czech adverbials on the basis of the parallel corpus Intercorp.

The thesis is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical contains three chapters. The first deals with the description of temporal and local circumstantial adverbials on the basis of Czech grammars. The second chapter focuses on the description of adverbials by French grammars. The third chapter summarizes the conclusions of the theoretical part. The principal chapter is the fourth chapter dealing with the analysis of the temporal and local circumstantial adverbials in the corpus Intercorp.

Obsah

Úvod.....	8
1 Vymezení příslovečného určení v českých gramatikách.....	9
1.1 Příslovečné určení místa a času jakožto komplement.....	10
1.2 Příslovečné určení místa jakožto cirkumstantový adjunkt.....	10
1.2.1 Místní určení statická odpovídající na otázku <i>kde?</i>	11
1.2.2 Místní určení direktivní	12
1.2.2.1 Místní určení direktivní odpovídající na otázku <i>kam?</i>	12
1.2.2.2 Místní určení direktivní odpovídající na otázku <i>odkud?</i>	14
1.2.3 Místní určení nedirektivní odpovídající na otázku <i>kudy?</i>	14
1.3 Příslovečné určení času jakožto cirkumstantový adjunkt	14
1.3.1 Časové určení temporálně orientující odpovídající na otázku <i>kdy?</i> ..	15
1.3.2 Časové určení temporálně limitující.....	17
2 Vymezení příslovečného určení ve francouzských gramatikách	19
2.1 Odlišné pojetí adverbialního komplementu ve francouzských a v českých gramatikách	22
2.2 Povaha adverbialního komplementu	22
2.3 Příslovečné určení vyjádřené adverbium	23
2.3.1 Adverbia místní	23
2.3.2 Adverbia časová	24
2.3.3 Rozšířená adverbia	27
2.3.4 Adverbium <i>y</i>	27
2.4 Příslovečné určení vyjádřené substantivem s předložkou <i>à</i>	27
2.5 Příslovečné určení vyjádřené substantivem s předložkou <i>de</i>	29
2.6 Příslovečné určení vyjádřené substantivem s předložkou <i>en</i>	29
2.7 Příslovečné určení vyjádřené s předložkou <i>dans</i>	29
2.8 Jiné typy předložek tvořící příslovečné určení.....	30
2.8.1 Předložka bez substantiva.....	31
2.8.2 Předložka ve spojení se substantivem bez determinantu.....	31
2.8.3 Předložková spojení.....	32
2.8.4 Předložkové syntagma adverbialní	32
2.8.5 Dvojitě předložkové syntagma	33
2.9 Dělení příslovečného určení.....	33
2.9.1 Příslovečné určení intrapredikativní	34
2.9.2 Příslovečné určení extrapredikativní	34
2.10 Postavení příslovečného určení ve větě	35

2.10.1	Příslovečné určení na začátku věty	35
2.10.2	Příslovečné určení za slovesem	36
2.10.3	Příslovečné určení na konci věty	36
3	Závěr teoretické části	37
4	Korpusová analýza v Intercorpu	40
4.1	Analýza příslovečného určení času	40
4.1.1	Výraz „parfois“	41
4.1.2	Výraz „tôt“	49
4.1.3	Výraz „aujourd’hui“	54
4.1.4	Výraz „toujours“	62
4.2	Analýza příslovečného určení místa	73
4.2.1	Výraz „ici“	73
4.2.2	Výraz „ailleurs“	81
4.2.3	Výraz „partout“	88
4.2.4	Výraz „dehors“	97
5	Závěr praktické části.....	104
	Závěr.....	109
	Résumé	111
	Seznam použité literatury	113

Úvod

Přísluvečné určení vyjadřuje jak ve francouzské větě, tak v české větě okolnosti děje. Rozvíjí sloveso, přídavné jméno nebo příslovce. Nejčastěji bývá vyjádřeno příslovcem, podstatným jménem či zájmenem. Z hlediska významu můžeme rozlišovat několik typů přísluvečného určení, např. způsobu, příčiny, podmínky, účelu. Tato práce se zaměřuje na zkoumání přísluvečného určení času a místa. Jejím cílem je definovat a podrobněji popsat tento větný člen a následně provést analýzu francouzského a českého určení, a to na základě paralelního korpusu Intercorp.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se zabýváme popisem přísluvečného určení. Zaměříme se hlavně na způsoby jeho vyjádření, postavení ve větě a funkci. Dále se budeme zabývat otázkou valence tohoto větného členu. Ke zpracování teoretické části nám poslouží české publikace *Skladba češtiny* a *Mluvnice češtiny*. Co se týče francouzských publikací, nahlédneme hlavně do *Le bon usage*, *Grammaire du français classique et moderne*, *Grammaire de la phrase française*, *Grammaire textuelle* a *La grammaire du français*.

V teoretické části porovnáváme české a francouzské pojetí tohoto větného členu, které se může lišit. Zabýváme se také rozdílnou terminologií ve výše zmiňovaných publikacích. Stěžejní kapitolou je kapitola zabývající se analýzou přísluvečného určení času a místa. V této části provádíme rozbor francouzského a českého určení vedený v korpusu Intercorp se zaměřením na postavení a funkci ve větě. Není možné, abychom v práci obsáhli všechna určení, proto se budeme soustředit na zkoumání místních a časových adverbíí. Na základě teoretické části vybereme několik zástupců těchto určení. Budeme zjišťovat, jaké pozice francouzského adverbia jsou ve větě nejčastější, a porovnávat je s pozicemi českých ekvivalentů. Dále si budeme všimnout vloženého větného členu. Zda tedy bývá adverbium na pozici uvnitř věty oddělené čárkou. V neposlední řadě nás bude zajímat, ovlivňuje-li postavení adverbia ve větě jeho funkci, co se týče aktuálního členění větného, a také jaký slovní druh tento větný člen nejčastěji rozvíjí.

1 Vymezení příslovečného určení v českých gramatikách

Klasické gramatiky u příslovečného určení obvykle neřeší otázku, zda jde o valenčně vázané doplnění slovesa či nikoli. Grepl a Karlík ve své publikaci *Skladba češtiny* s valencí pracují a odlišují tak dva typy příslovečného určení. Jsou jimi adverbiální komplement a cirkumstantový adjunkt. Adverbiálním komplementem označují pravovalenční syntaktickou pozici predikátu s nefixovanou pádovou formou. Pádově nefixovanou formu má tento komplement proto, že aktanty, pro které je tato pozice rezervována, se primárně vyjadřují adverbii. Cirkumstantovým adjunktem nazývají nevalenční doplnění predikátu. Jedná se tedy o syntaktickou pozici fakultativní. Cirkumstant vyjadřuje další okolnosti, pomocí nichž je možné děj charakterizovat.¹

Pro vyjádření valenčního či nevalenčního příslovečného určení užívají autoři publikace *Mluvnice češtiny* podobnou terminologii. Komplementem (neboli doplněním) označují každou jinou než subjektovou valenční pozici vyžadovanou verbem finitem. Naproti tomu stojí suplement, tedy nevalenční doplnění predikátu.² Výrazy, kterými se ve valenční pozici adverbiálního komplementu vyjadřují aktanty, a výrazy, kterými se v nevalenční pozici adjunktu (suplementu) vyjadřují okolnosti, se po formální stránce neliší.³

Pro odlišení adverbiálního komplementu a cirkumstantového adjunktu Grepl a Karlík užívají příkladů: *Ocitl se před nádražím (u nádraží, za nádražím)* (valenční určení místa) X *Kameloti prodávají noviny před nádražím (u nádraží, za nádražím)* (nevalenční určení místa). Na základě významu rozlišujeme několik typů adjunktů a komplementů. Můžeme tak mluvit např. o určení místa, času, způsobu, míry, podmínky, příčiny, přípustky, účelu, původce, zřetele apod. Zaměřme se na hlavní cíl této práce, jimiž jsou časoprostorová určení.⁴

¹ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 258

² Srov. DANEŠ, F.; GREPL, M.; HLAVSA, Z. *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986, s. 50,70

³ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 252

⁴ Srov. Tamtéž, s. 252

1.1 Přísllovečné určení místa a času jakožto komplement

Klasifikace aktantů v pozici adverbialního komplementu se ve dvou výše zmiňovaných publikacích výrazně neliší. Aktant může určovat místo, odpovídá tak na otázku *kde?*. Místo může být konkrétní (*Zmije se rády zdržují **tady** // **na suchých a slunných místech**; Najednou se ocitl **vedle mě***) nebo abstraktní (*Mužstvo se nachází **v dlouhodobé krizi**; Ocitl se **na pokraji smrti***). Dále rozlišujeme aktanty odpovídající na otázku *kam?*, jenž určují směr, který je opět buď konkrétní (*Vstoupil **tam** // **do místnosti se vši rozhodností**; Řidič zacouval **do garáže***) nebo abstraktní (*Opakovaně se snažil vnikat **do jejího soukromí***). Adverbialní komplementy odpovídající na otázku *odkud?* označují východisko konkrétní (*Odešel **odtud** // **ze školy** v 5 hodin; Vypadl jí z **kapsy kapesník***) a východisko abstraktní (*Vypadlo mi to už z **paměti***). Aktanty určující dráhu odpovídají na otázku *kudy?*. Opět je možné odlišit dráhu konkrétní (*Chlapec přešel **tudy** // **přes plot**; Lev prostrčil hlavu **skrz mříž***) či abstraktní (*Nechej si to projít **mysl***). Časovými aktanty mohou být například *zítra, v neděli, o prázdninách, dnes* (*Dostihy proběhnou **zítra**, **Dnes** je šestého června*). Jak již bylo zmíněno, výrazy charakterizující adverbialní komplement či cirkumstantový adjunkt se po formální stránce neliší. Komplexněji se proto jimi budeme zabývat při popisu adjunktů.⁵

1.2 Přísllovečné určení místa jakožto cirkumstantový adjunkt

Přísllovečné určení místa označuje v širokém smyslu místo, kterým je propozice zakotvena z hlediska umístění v prostoru, na který se vztahuje. Z významového hlediska můžeme určení místa rozdělit do několika typů. Základní rozdíl je mezi statickým určením a dynamickým určením. Určení statická odpovídají na otázku *kde?* (*Poslanci kouřili **v předsáli***). Určení dynamická je dále možné členit na direktivní (směrová) a nedirektivní. Direktivní určení odpovídají na otázku *kam?* (*Psal si poznámky **do sešitu***) nebo na otázku *odkud?* (***Z komínů** stoupá kouř*), nedirektivní určení odpovídají na otázku *kudy?* (*Procházel se **parkem***). Místo lze označit přímo, tj. místními zájmennými příslovci (*zde, tady, tam, kde kam, ...*) nebo nepřímo: obecným jménem pojmenovávajícím fyzikální objekt, který se na daném místě nachází (např. *ve škole*)

⁵ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 252 – 253

nebo propriem označujícím místo, které se na daném místě nachází (např. *na Lysé hoře*).⁶

1.2.1 Místní určení statická odpovídající na otázku *kde*?

Hlavními výrazovými prostředky jsou místní adverbia (např. *nahoře, dole, uvnitř, ...*) místní zájmenná příslovce (např. *tu, tam, kam, někde, ...*) adverbiální pády předložkové (např. *na zahradě, ve škole, pod stolem, ...*), ojediněle také pády prosté (např. *místy*) a vedlejší místní věty (např. ***Kde se pivo vaří, tam se dobře daří***), které jsou vždy připojeny vztažným výrazem, nikoli spojkou. Z významového hlediska můžeme rozlišovat určení, které vyjadřuje děj probíhající v rámci udaného místa a určení, které vyjadřuje děj probíhající mimo rámec udaného místa.⁷ Zde se terminologie autorů publikace *Mluvnice češtiny* odlišuje. Používají termíny lokalizace v rámci prostorového orientátoru a lokalizace mimo rámec prostorového orientátoru.

U děje probíhajícího v rámci udaného místa dále rozlišujeme, zda je možné a smysluplné u udaného místa rozlišovat povrch a vnitřek či nikoli. Adverbiální výraz, jenž má formu *v* + lokál, vyjadřuje vždy lokalizaci uvnitř udaného místa (např. *v hlavě, v moři, ve skále, ...*). Adverbiální výraz mající formu *na* + lokál zpravidla vyjadřuje lokalizaci na povrchu udaného místa (např. *na hlavě, na moři, na skále, ...*). Avšak může lokalizovat také bez specifikace, tj. vyjadřovat pouze to, že děj probíhá v rámci udaného místa (např. *na poště, na fakultě, na nádraží, ...*). V takovém případě je pro přesnou interpretaci toho, zda jde o význam uvnitř, nebo na povrchu, rozhodující kontext: *Složenko vyplním až na poště.* (uvnitř) X ***Na poště visela vlajka.*** (na povrchu).⁸

Pokud u udaného místa není možné nebo účelné rozlišovat vnitřek a povrch, lze v mnoha případech bez významového rozdílu užít výrazů s formou *v* + lokál a *na* + lokál (např. *na poli // v poli, na zahradě // v zahradě, na koleji // v koleji ...*). Volba té či oné formy závisí do značné míry na substantivu a na místním úzu (např. *v Praze, v Brně X na Kladně, na Dobříši, na Smíchově*).⁹

⁶ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 261

⁷ Srov. Tamtéž, s. 262 – 263

⁸ Srov. Tamtéž, s. 263

⁹ Srov. Tamtéž, s. 263

Adverbiální výraz, který má formu *po* + lokál, často vyjadřuje význam na různých místech téhož druhu. Distinkce uvnitř udaného místa a na povrchu udaného místa je tak potlačena (např. *Vysedával často po hospodách*). Tato forma ale může mít i významy jiné (např. *Po boku mu visela šavle; Po pravici vidíte Národní divadlo*).¹⁰

U děje, který probíhá mimo rámec udaného místa, je základní význam konkretizován významem předložky (např. *Nad stolem visí obraz*). Vyjadřuje se adverbiálními výrazy s formou např. *nad* + instrumentál, *pod* + instrumentál, *u* + genitiv, *vedle* + genitiv, aj.: *Hrál si u stolu – za stolem – pod stolem, ...*¹¹

Autoři publikace *Mluvnice češtiny* u děje probíhající mimo rámec udaného místa dále rozlišují, zda jde o lokalizaci na ose vertikální, horizontální, lokalizaci v blízkosti udaného místa aj. Lokalizace vertikální je spojena s výrazy *nad* + instrumentál a *pod* + instrumentál: *Ptačí hejna štěbetala nad rákosím. Chlapec se schoulil pod peřinou*. Horizontální lokalizace je spojena s výrazy *před/za* + instrumentál: *Před domem vyhrává hudba. Komedianti se utábořili za městem*. Pro význam lokalizace v blízkosti udaného místa se užívá výrazu *u* + genitiv: *Opaluje se u splavu. U hydrantu se shromáždily služby*.¹²

1.2.2 Místní určení direktivní

Tato příslovečná určení jsou zpravidla těsněji vázána na predikát než příslovečná určení statická. Dominují predikáty, které ve své sémantice obsahují rys „přemístění“, tj. vyjadřují zpravidla pohyb od nějakého východiska k bodu cílovému. Zpravidla se pojí s dějovými slovesy akčními, vyjadřujícími změnu lokalizace některého z participantů predikátu (častěji subjektového) nebo směřování ke změně takovéto lokalizace.¹³

1.2.2.1 Místní určení direktivní odpovídající na otázku *kam*?

Základními výrazovými prostředky tohoto určení jsou místní směrová adverbia (např. *nahoru, dolů, ven, vzhůru, domů, ...*), místní zájmenná příslovce (např. *tam*,

¹⁰ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 263

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 263

¹² Srov. DANEŠ, F.; GREPL, M.; HLAVSA, Z. *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986, s. 80-81

¹³ Srov. Tamtéž, s. 82

jinam, sem, ...), adverbialní pády předložkové (např. *na zahradu, do školy, pod stůl, ...*) a místní věty vztahné (např. *Polož to tam, kam nedosáhnou děti*).¹⁴

Z hlediska významu i u direktivního určení rozlišujeme, zda děj probíhá v rámci udaného místa či mimo rámeček udaného místa. U děje probíhajícího v rámci udaného místa je možné použít adverbialních výrazů s formou *do* + genitiv. Ty vyjadřují vždy lokalizaci dovnitř udaného místa (např. *do hlavy, do moře, do skály, ...*). Adverbialní výrazy vyjadřující zpravidla lokalizaci na povrch udaného místa jsou výrazy s formou *na* + akuzativ (např. *na hlavu, na moře, na skálu, ...*). Tyto výrazy však mohou také lokalizovat bez specifikace, tj. vyjadřovat pouze to, že děj probíhá v rámci udaného místa (např. *na poštu, na fakultu, na nádraží, ...*). Stejně tak jako u místního určení statického i u tohoto určení je pro jednoznačnou interpretaci, zda se jedná o význam dovnitř nebo a povrch, důležitý kontext: *Šel na poštu* (dovnitř) X *Na poštu nalepili městskou vyhlášku* (na povrch).¹⁵

U udaného místa, kde není možné nebo účelné rozlišovat vnitřek a povrch, lze v mnoha případech bez významového rozdílu užít výrazů s formou *do* + genitiv a *na* + akuzativ (např. *do pole // na pole, na zahradu // do zahrady, ...*), přičemž volba té či oné formy je podmíněna dalšími faktory a v neposlední řadě i místním územím. Výrazy s nepůvodními předložkami explicitněji vyjadřují lokalizaci uvnitř udaného místa: *dovnitř* + genitiv, *doprostřed* + genitiv, *do centra* + genitiv (např. *Doprostřed lesa se odváží jen hajný*). Pokud je místní určení označeno jmény osob nebo zvířat, užívá se výrazů s formou *k* + dativ (např. *Jel k babičce*).¹⁶

Základní význam děje probíhajícího mimo rámeček udaného místa je konkretizován významem předložky. Je vyjadřován adverbialními výrazy s formou *nad* + akuzativ, *pod* + akuzativ, *vedle* + genitiv, aj.: *Sedl si před stůl – za stůl – vedle stolu; Jel za babičkou*. Pro vyjádření směřování k blízkosti se užívá výrazů s formou *k* + dativ: *Vydali se k lesu*.¹⁷

¹⁴ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 264

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 264

¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 264

¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 265

1.2.2 Místní určení direktivní odpovídající na otázku *odkud?*

Hlavními výrazovými prostředky tohoto určení jsou místní adverbia (např. *zdaleka, zblízka, zdola, shora, ...*), místní zájmenná příslovce (např. *odtud, odtud, odevšad, ...*), adverbiální pády předložkové (např. *ze zahrady, ze skříně, ...*) a místní věty vztažné (např. *Vrátil se **odtud, odkud často nebývá návratu***).¹⁸

Děj probíhající v rámci udaného místa bývá vyjádřen adverbiálními výrazy s formou *z* + genitiv (např. *Vrátil se z Prahy*). Pro vyjádření děje, jenž probíhá mimo rámec udaného místa, užíváme pro vertikální lokalizaci výraz *zpod* + genitiv (např. *Vzal vázu **zpod stolu***), pro horizontální *zeza/zpoza* + genitiv (např. *Vystoupil **zpoza zídky***). Lokalizace v blízkosti udaného místa se vyjadřuje výrazem *od* + genitiv (např. *Děti vstaly **od stolu***).¹⁹

1.2.3 Místní určení nedirektivní odpovídající na otázku *kudy?*

Tato příslovečná určení mohou rozvíjet kterýkoli predikát s významem přemístění. Označují prostor překonávaný dějem, a to bez ohledu na to, zda děj směřuje k nějakému cílovému bodu či nikoli: *Muž kulhá **náměstím / po náměstí***.

Mezi základní výrazové prostředky patří místní adverbia (např. *spodem, vrchem, cestou, ...*), místní zájmenná příslovce (např. *tudy, někudy, ...*), adverbiální pády (např. *lesem, přes pole, ...*) a místní věty vztažné (např. *Šel tudy, kudy jej nohy nesly*).

Toto určení označuje prostor, který je dějem překonáván. Lokalizace proto může probíhat pouze v rámci udaného místa. Vyjadřuje se adverbiálními výrazy s formou *po* + lokál (např. *Do Prahy jsem jel **po dálnici***), *přes* + akuzativ (např. *Dívá se **přes sklíčko***), instrumentál (např. *Šel tam **lesem***).²⁰

1.3 Příslovečné určení času jakožto cirkumstantový adjunkt

Příslovečná určení času představují soubor významově diferencovaných prostředků, které slouží k časovému zarámování propozice. Jsou jen minimálně

¹⁸ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 265

¹⁹ Srov. DANEŠ, F.; GREPL, M.; HLAVSA, Z. *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986, s. 85

²⁰ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 266

ovlivněna volbou predikátu. Mohou se vyskytovat u predikátů vyjadřovaných slovesy dějovými i nedějovými, případně u adjektiv, které mají funkci predikativu (např. **V té době jsme se seznámili**; **Ulice jsou za deště šedivé**). To však neznámá, že lze příslovečné určení času dosadit do kterékoli věty. Omezení nevyplývá ze sémantiky predikátu, ale pramení v mimojazykové skutečnosti. Časová lokalizace není možná v případě tzv. vněčasového přítomnosti, ve větách majících platnost obecnou, např. *Ptáci mají křídla*. Tyto věty je možné převést do roviny minulosti nebo budoucnosti, kdy je pak již možné využít časovou lokalizaci: *Ptáci vždycky měli křídla*.²¹

Určení času označuje různé časové body nebo úseky na časové ose přítomnost-minulost-budoucnost, kterými je propozice zakotvena z hlediska umístění v čase. Podle významu lze rozlišovat určení temporálně orientující a temporálně limitující. Určení temporálně orientující odpovídá na otázku *kdy?* (např. **V noci jsem nemohl spát**; **Když jsem byl v Paříži, nemohl jsem spát**). Určení temporálně limitující delimituje dobu platnosti propozice a odpovídá na otázku *odkdy?* (např. **Od rána sem přišly stovky zvědavců.**), na otázku *dokdy?* (např. **Stihneš to do úterý?**), na otázku *jak dlouho?* (např. **Spal celou noc.**), apod.²²

Obdobně jako už místního určení i u časového určení z významového hlediska rozlišujeme, zda děj probíhá v rámci udaného časového bodu či úseku nebo probíhá mimo rámec udaného časového bodu či úseku.²³ Autoři publikace *Mluvnice češtiny* užívají trochu odlišné terminologie. Rozlišují příslovečná určení času lokalizující v rámci časového orientátoru či mimo rámec časového orientátoru.

1.3.1 Časové určení temporálně orientující odpovídající na otázku *kdy?*

Základními výrazovými prostředky tohoto určení jsou časová adverbia (např. *dnes, včera, zítra, loni, jindy, příště, ...*), časová zájmenná příslovce (např. *někdy, kdy tehdy, tenkrát, zatím, mezitím, ...*), adverbialní pády jmen s časovým významem, a to předložkové (např. *o Vánocích, v létě, na podzim, ...*) nebo prosté (např. *Stalo se to jedenáctého února, Toho času jsem to ještě nevěděl, ...*), a vedlejší věty časové (např.

²¹ Srov. DANEŠ, F.; GREPL, M.; HLAVSA, Z. *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986, s. 87-88

²² Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 266-267

²³ Srov. Tamtéž, s. 267

Když jsme snědli poslední rybu, cítili jsme se trochu přejedeni.). Vedlejší věty časové mohou být často nahrazeny příslovečnými výrazy, jejichž základem je dějové/stavové substantivum (*Po snědení poslední ryby jsme se všichni cítili trochu přejedeni*) nebo substantivem s věčným významem (*Po poslední rybě jsme se cítili trochu přejedeni*).²⁴

Pro vyjádření děje probíhajícího v rámci udaného časového bodu nebo úseku se nejčastěji užívají pády s formou:

v + lokál: *v létě, v zimě, ve dne, v noci, v lednu, v únoru, ve stáří, v dětství, ve 20. století, ...*

na + lokál: *na jaře, na poradě, na oslavě, ...*

při + lokál: *při obědě, při hře, ...*

za + genitiv: *za války, za vlády Přemyslovců, za jízdy*

na + akuzativ: *na podzim, na Tři krále, na Vánoce, ...*

v + akuzativ: *v pondělí, v úterý, ...*

akuzativ: zpravidla vyjadřuje určený časový úsek, proto vyžaduje zpřesnění přívlastkem: *Stalo se to minulý rok; Událo se to ten den.*

s + instrumentál: *S příchodem zimy stále více kašlal; S pondělkem vyrazíme a vodu.*

instrumentál: *Zákon vstupuje v platnost dnem podpisu; Musí tu být každým okamžikem.*²⁵

U lokalizace mimo rámec udaného časového bodu nebo úseku můžeme dále rozlišovat, zda příslovečné určení času lokalizuje v úseku po nástupu platnosti časového bodu nebo před nástupem platnosti.

Pokud děj platí po platnosti časového bodu nebo úseku, základním výrazovým prostředkem je adverbialní pád s formou *po* + lokál (např. *po Vánocích* (=v nějakém časovém bodě, který následuje po časovém úseku, kdy jsou Vánoce), *Po skončení diskuse následovala přestávka na kávu*). Dále je děj platící po platnosti časového bodu vyjadřován výrazy s formou *za* + akuzativ (*Za týden od nás odjela*) nebo *po* + lokál (*Po týdně od nás odjela*). Základními výrazovými prostředky u lokalizace před platností časového bodu nebo úseku jsou *před* + instrumentál (*před Vánocemi* (=v nějakém

²⁴ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 267

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 267-268

časovém bodě, který předchází před časovým úsekem, kdy jsou Vánoce), *Před příjezdem do Prahy si ještě zapálím*).²⁶

Autoři publikace *Mluvnice češtiny* dále ještě rozlišují příslovečné určení času lokalizující v úseku mezi platností dvou časových bodů. V tomto případě je časově lokalizovaný obsah umístěn mezi časové rámce x a y. Jedná se o lokalizaci v časovém úseku následujícím po jednom časovém bodu a předcházejícím jiný časový bod. Následnost a předčasnost ve vztahu k časovému bodu je vyjadřována předložkovým pádem *mezi* + instrumentál (*mezi dvěma válkami*).²⁷

1.3.2 Časové určení temporálně limitující

Toto časové určení odpovídá na otázku *odkdy?, dokdy?, nakdy?, ze kdy?, po jakou dobu?, jak dlouho?, za jak dlouho?, na jak dlouho?* nebo *jak často?*. Časové určení odpovídající na otázku *odkdy?* označuje časový bod vymezující začátek platnosti propozice. Základními výrazovými prostředky jsou časová adverbia (např. *odedneška, odjakživa, odedávna, ...*), časová zájmenná příslovce (např. *odted'ka, odnynějška, odkdy, ...*) a adverbiální pády s formou *od* + genitiv (např. *Od rána jsem nic nejedl*).²⁸

Časové určení odpovídající na otázku *dokdy?* označuje časový bod vymezující konec platnosti propozice. Základními výrazovými prostředky jsou časová adverbia (např. *donedávna, dodneška, dodnes, ...*), časová zájmenná příslovce (např. *doted'ka, dosud, zatím, ...*) a adverbiální pády s formou *do* + genitiv (např. *Do Vánoc se už neuvidíme*).²⁹

Časová určení, která odpovídají na otázku *nakdy?* a *ze kdy?*, se vyjadřují adverbiálními výrazy s formou *na* + akuzativ (např. *Na noc hlásí bouřky; Demonstrace je svolána na šestou hodinu*), *z* + genitiv (např. *Z dětství si nepamatuji skoro nic*) nebo *od* + genitiv (např. *Od Vánoc nám ještě zbylo trochu pečiva*).³⁰

Časová určení odpovídající na otázku *po jakou dobu?* udávají časový rozsah platnosti propozice. S tímto příslovečným určením jsou spojené adverbiální výrazy

²⁶ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 271

²⁷ Srov. DANEŠ, F.; GREPL, M.; HLAVSA, Z. *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986, s. 94

²⁸ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 273

²⁹ Srov. Tamtéž, s. 274

³⁰ Srov. Tamtéž, s. 274

s formou *celý* + akuzativ, *po* + *celý* + akuzativ: *Celou noc // Po celou noc jsem ani oka nezamhouřil*, dále výrazy s původní předložkou *po dobu* + genitiv: *Po dobu tvé nemoci jsme o tobě vůbec nevěděli*.³¹

Délku trvání platnosti propozice udává časové určení odpovídající na otázku *jak dlouho?*. Jeho základními výrazovými prostředky jsou časová adverbia (např. *dlouho*, *krátce*, *nedlouho*, ...) a adverbiální pády, zejména akuzativ (např. *Pracuji na tom už měsíc; Počkej na mě chvíli*).³²

Výrazovými prostředky časového určení odpovídající na otázku *za jak dlouho?* jsou adverbiální výraz s formou *za* + akuzativ (*Za minutu usnul*), *v* + lokál (*V minutě usnul*), dále *za dobu* + genitiv (*Za dobu svých studií v Řezně jsem se naučil německy*).³³

Základními prostředky příslovečného určení času, jenž odpovídá na otázku *na jak dlouho?*, jsou výrazy s formou *na* + akuzativ (např. *Omluvil se jen na sobotu*) nebo také výrazy s formou *na dobu* + genitiv (např. *Loučíme se jen na dobu tvého pobytu v lázních*).³⁴

Autoři publikace *Mluvnice češtiny* navíc rozdělují určení temporálně limitující na příslovečné určení s významem durativním a s významem frekventativním. Mezi příslovečná určení času s významem durativním zařazují výrazové prostředky, které odpovídají na otázku *jak dlouho?*, *za jak dlouho?* a *na jak dlouho?*. Mezi určení času s významem frekventativním řadí takové výrazové prostředky, které se týkají frekvence platnosti predikátu. Vyjadřují opakovanost této platnosti a odpovídají významu „*jak často*“, „*kolikrát*“, „*pokolikáté*“.³⁵

³¹ Srov. GREPL, M.; KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 274

³² Srov. Tamtéž, s. 275

³³ Srov. Tamtéž, s. 275

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 275

³⁵ Srov. DANES, F.; GREPL, M.; HLAVSA, Z. *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986, s. 95, 98

2 Vymezení příslovečného určení ve francouzských gramatikách

Ve francouzštině je příslovečné určení fakultativní, ve větě nemá stanovené pevné místo a jedna propozice jich může obsahovat více. Stejně jako v češtině i ve francouzštině můžeme z hlediska významu rozlišovat několik druhů příslovečného určení. Jsou jimi například příslovečná určení času, místa, způsobu, příčiny. Postavení příslovečného určení je volné. Může předcházet nominálnímu syntagmatu (podmětu) nebo stát za verbálním syntagmatem. V některých případech je možné vložit příslovečné určení mezi tato dvě syntagmata či mezi sloveso a jeho komplement. Tento větný člen není součástí valence slovesa.³⁶

Příklad³⁷: *Cette année, l'été a été pluvieux.*

Cette année, en Alsace, contrairement aux prévisions de la météo, l'été a été pluvieux, au grand dam des vignerons.

Au milieu du romantisme, Baudelaire fait songer à quelque classique.

Baudelaire, au milieu du romantisme, fait songer à quelque classique.

Baudelaire fait songer à quelque classique, au milieu du romantisme.

Baudelaire fait songer, au milieu du romantisme, à quelque classique.

K definici a přiblížení příslovečného určení nám poslouží především publikace *Le bon usage, Grammaire du français classique et moderne, Grammaire de la phrase française, Grammaire textuelle* a *La grammaire du français*. V zásadě se pojetí autorů vyjmenovaných publikací výrazně neliší. Jejich názory jsou totožné, co se týče definice nebo povahy příslovečného určení, otázky valence či umístění tohoto větného členu. Zaměříme se však na terminologii, ve které se autoři občas rozcházejí.

Autor publikace *La grammaire du français* Alain Frontier nazývá příslovečné určení komplement konkrétní hodnoty (le complément à valeur concrète). Co se týče určení času, Frontier uvádí, že ne každé podstatné jméno může být časovým

³⁶ Srov. RIEGEL, M.; PELLAT, J.-Ch.; RIOUL, R. *Grammaire méthodique du français*. Paris: PUF, s. 140

³⁷ Cit. Tamtéž, s. 140

komplementem. V jazyce existuje několik typů jmen, které čas určují. Těchto výrazů není mnoho a vyskytují se především bez předložky.³⁸

Řadíme mezi ně podstatná jména označující část dne (*matin, soir, après-midi, nuit*), názvy dnů v týdnu (např. *dimanche, lundi, mardi*), samotné slovo *den* (*jour, journée*) nebo podstatná jména typu *an, année, hiver, été*, apod. Přesný význam těchto substantiv určuje determinant, který jim předchází. Jedná se o člen určitý (*le, la, les*), člen neurčitý (*un, une*) nebo jiný typ determinantu (např. *chaque, tout, tous les, ...*).³⁹

Příklad⁴⁰:

Je travaille le jour et je dors la nuit.

Il est arrivé le même jour, le soir même, le soir du même jour.

Un beau matin, nous le vîmes arriver.

Chaque soir, je m'endors sur mon livre.

Tous les soirs, c'est la même comédie.

Il fait beau toute la journée.

Le même événement a lieu tous les trois jours.

Il fait froid l'hiver, il pleut l'été.

Příslovečné určení času může být dále vyjádřeno přesným datem (např. *le 15 septembre 1840*). Dalšími prostředky určující čas jsou například substantiva *fin, début, courant*, atd. Za těmito výrazy většinou následuje jméno měsíce nebo označení roku: *fin mars, début avril, courant juillet, fin 93*, výrazy s předložkou: *à la fin (du mois) de mars, au début (du mois) d'avril, dans le courant (du mois) de juillet, à la fin de (l'année) 1993*.⁴¹

Často je časový komplement vyjádřen také výrazy jako *temps, moment, instant, fois*.

Příklad⁴²:

Il était une fois une petite fille de village.

³⁸ Srov. FRONTIER, A. *La grammaire du français*. Paris: Belin, s. 104

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 107

⁴⁰ Cit. Tamtéž, s. 107

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 107

⁴² Cit. Tamtéž, s. 107-108

Trois fois, en trois jours, la mécanique a failli.

*Les juges du tribunal de Meaux n'ont pas hésité **un instant**.*

*Alors, **un temps**, on a pu croire que ce long procès allait s'enliser dans l'ennui.*

Pokud se zaměříme na příslovečné určení místa, Frontier ve své publikaci poznamenává, že mu nepředchází člen nebo jiný druh determinantu. To přispívá k tomu, aby bylo lépe rozpoznatelné od předmětu.

*Je parcours la rue Pergolèse.*⁴³

V tomto případě se jedná o sloveso, které je doplněno předmětem přímým.

*L'inspecteur Ganimard habite rue Pergolèse.*⁴⁴

V druhém příkladu se již jedná o sloveso, které je následováno příslovečným určením místa.

Príslovečné určení místa není tvořeno jen samotným podstatným jménem. Bývá uvozeno druhovým výrazem (např. *rue, place, avenue, boulevard*). Tento druhový výraz předchází podstatnému jménu určující místo a má funkci jako předložka (*rue Beaubourg, place Saint-Sulpice, avenue des Champs-Élysées*).⁴⁵

Další autor popisující problematiku příslovečného určení, na kterého se zaměříme, je Grevisse. Ten ve své publikaci *Le bon usage* příslovečné určení nazývá vedlejší komplement (le complément non essentiel). Patří do kategorie adverbiálních komplementů, které jsou charakteristické tím, že se jedná o adverbium nebo je možné je adverbium nahradit. Vedle vedlejšího komplementu stojí hlavní komplement (le complément essentiel). Hlavní komplement je takový komplement, jehož konstrukce (zejména výběr předložky) závisí na slovesu (*Il revient **de Genève***), a bez kterého by nemohlo sloveso tvořit predikát (*Il va **à la chasse***). V tomto případě se jedná o aktant, který je požadovaný slovesem. Grevisse tento komplement neřadí do kategorie příslovečného určení jako je tomu v českých gramatikách. Jde o doplnění slovesa. Některé gramatiky považují hlavní adverbiální komplement za předmět.⁴⁶

⁴³ Cit. FRONTIER, A. *La grammaire du français*. Paris: Belin, s. 108

⁴⁴ Cit. Tamtéž, s. 108

⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 108

⁴⁶ Srov. GREVISSE, M. *Le bon usage*. Gembloux: J. Duculot, s. 390 – 391

2.1 Odlišné pojetí adverbialního komplementu ve francouzských a v českých gramatikách

Pojetí příslovečného určení ve francouzských a českých gramatikách je trochu odlišné. V českých gramatikách klasifikujeme adverbialní komplement jako příslovečné určení. Podle Grevisse tomu tak vždy není. Pokud se jedná o adverbialní komplement hlavní, určujeme ho jako valenční doplnění slovesa. Jedná-li se o adverbialní komplement vedlejší, jde o okolnosti děje a určujeme ho jako příslovečné určení.

Příklad⁴⁷ (v českých gramatikách příslovečné určení místa, podle Grevisse nikoli):

Je vais à Paris.

Je reviens de Paris.

Il habite à Paris.

Il est à la campagne.

Il passait ses journées dans le salon.

Il mets le livre sur la table.

Leur amitié a duré trente ans.

2.2 Povaha adverbialního komplementu

Adverbialním komplementem může být příslovce, podstatné jméno, zájmeno, infinitiv nebo věta.

Příklad⁴⁸:

Venez demain.

Hâte-toi lentement.

Partons d'ici.

Restez chez vous.

Nous partirons quand vous voudrez.

Il a un grand jardin, il y cultive des légumes.

N'allez pas là, il y fait trop chaud.

⁴⁷ Cit. GREVISSE, M. *Le bon usage*. Gembloux: J. Duculot, s. 391

⁴⁸ Cit. Tamtéž, s. 392

2.3 Přísllovečné určení vyjádřené adverbium

Autoři publikace *Grammaire du français classique et moderne* rozdělují adverbia do několika skupin. Mezi nimi jsou také přísllovečná adverbia (nazývají je adverbia druhé třídy), která tedy používáme, pokud chceme vyjádřit přísllovečná určení. Zaměříme se hlavně na přísllovečná adverbia času a místa.

Přísllovečná adverbia času mohou být vyjádřena v přímé řeči výrazy jako *avant-hier, hier, aujourd'hui, demain, après-demain*. V nepřímé řeči jsou tato adverbia nahrazována přísllovečnými určeními: *l'avant-veille, la veille, ce jour-là, le jour même, le lendemain, le surlendemain*. Dále je možné pro vyjádření určení času použít výrazů *auparavant, maintenant, aussitôt, tout de suite, plus tard, ensuite, tantôt, désormais, dorénavant, tôt, tard, longtemps*. Chceme-li vyjádřit určitou frekvenci, použijeme adverbia typu *quelquefois, parfois, toujours, rarement, souvent*. Přísllovečná určení místa jsou vyjádřena adverbii jako například *ici, là, ailleurs, loin, près, alentour, arrière, avant, contre, dedans, dehors, dessus, dessous*.⁴⁹ Přísllovci se zabývá podrobněji Weinrich ve své publikaci *Grammaire textuelle*.

2.3.1 Adverbium místní

Za adverbium místní považujeme výraz *là*, který se často objevuje v kombinaci *être là, rester là, avoir là, laisser là*.⁵⁰

Příklad⁵¹:

Tu es là? – Oui, je suis là, tout le monde est là.

C'est là qu'on trouve le plus bel épanouissement de l'art gothique en France.

Toto adverbium je také možno spojovat s dalšími předložkami, jako například *de là* (*Je propose d'aller de Paris à Versailles et de là à Chartres*), dále *jusque-là, par là, là-dessus, là-dessous*. S výrazem *là* je nejčastěji kombinováno sloveso *passer* (*Je ne connais pas la cathédrale de Rouen, je ne suis jamais passé par là*).⁵²

⁴⁹ Srov. PINCHON, J.; WAGNER, R.-L. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Librairie Hachette, s. 418-420

⁵⁰ Srov. WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du français*. Paris: Didier, s. 331

⁵¹ Cit. Tamtéž, s. 331

⁵² Srov. Tamtéž, s. 331-332

Mezi další adverbia vyjadřující příslovečné určení místa řadíme výraz *là-bas*.

Příklad ⁵³:

Si vous passé une année à New York, vous devez avoir pas mal d'amis là-bas.

Je suis sûr qu'un jour vous retournerez là-bas.

Výrazem *ici* je také možné pozici vyjádřit.

Příklad ⁵⁴:

Il est évident que cette tendance pourra facilement passer ici.

V neposlední řadě lze příslovečné určení místa vyjádřit adverbialním slovním spojením (např. *par terre, en haut, en bas, en avant, en arrière, quelque part, n'importe où, par endroits, à gauche, à droite, à côté, à travers*). ⁵⁵

2.3.2 Adverbia časová

Adverbia vyjadřující čas Weinrich rozděluje na časová adverbia perspektivní (les adverbies temporels de la perspective), adverbia časového rejstříku (les adverbies du registre temporel) a adverbia časového reliéfu (les adverbies du relief temporel).

Z hlediska významu mohou časová adverbia perspektivní být retrospektivní nebo prospektivní. ⁵⁶

Adverbia retrospektivní :

(les adverbies de temps rétrospectifs)

hier

avant-hier

la veille

la semaine dernière

l'autre jour

Adverbia prospektivní :

(les adverbies de temps prospectifs)

demain

après-demain

le lendemain

l'année prochaine

le mois suivant

⁵³ Cit. WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du français*. Paris: Didier, s. 332

⁵⁴ Cit. Tamtéž, s. 333

⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 333

⁵⁶ Srov. Tamtéž, 335-336

<i>récemment</i>	<i>un autre jour</i>
<i>il y a huit jours</i>	<i>sous peu</i>
<i>dernièrement</i>	<i>prochainement</i>
<i>autrefois</i>	<i>dans quinze jours</i>
<i>jadis</i>	<i>à l'avenir</i>
<i>anciennement</i>	<i>désormais</i>
<i>depuis</i>	<i>dorénavant</i>
<i>jusqu'ici</i>	<i>bientôt</i> ⁵⁷

Príklad⁵⁸:

La veille elle n'avait pas eu beaucoup de confiance en elle-même.

La semaine dernière elle a résilié son courat.

Dans six mois elle ouvrira une galerie.

Adverbia časového rejstříku dělíme na adverbia běžné řeči a adverbia vyprávění.

Adverbia běžné řeči:

(Les adverbes du commentaire)

aujourd'hui

en ce moment

hier

avant-hier

demain

après-demain

l'année dernière

la semaine prochaine

l'autre jour

Adverbia vyprávění:

(Les adverbes du récit)

ce jour là

à ce moment là

la veille

l'avant-veille

le lendemain

le surlendemain

l'année precedente

la semaine suivante

*un jour*⁵⁹

Príklad⁶⁰:

En ce moment je me trouve un peu à court d'argent.

J'ai perdu hier une grosse somme au casino de Monte-Carlo.

⁵⁷ Cit. WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du français*. Paris: Didier, s. 336

⁵⁸ Cit. Tamtéž, s. 336

⁵⁹ Cit. Tamtéž, s. 337

⁶⁰ Cit. Tamtéž, s. 338

*Si quelqu'un me prête mille francs **aujourd'hui**, je lui en rendrai deux mille demain.*

*A **ce moment-là** il se trouvait un peu à court d'argent.*

*Il avait perdu **la veille** une grosse somme au casino de Monte-Carlo.*

*Il promettait de rendre deux mille francs **le lendemain** à quiconque lui en prêterait mille le jour même.*

Adverbia časového reliéfu dělíme podle toho, zda jsou v pozadí děje nebo v popředí.

Adverbia v popředí děje:

(Les adverbies de premier plan)

soudain

tout à coup

brusquement

subitement

tout de suite

immédiatement

sur-le-champ

promptement

aussitôt

vite

hâtivement

Adverbia v pozadí děje:

(Les adverbies d'arrière-plan)

longtemps

d'habitude

d'ordinaire

normalement

habituellement

régulièrement

doucement

graduellement

progressivement

à l'occasion

*par moments*⁶¹

Pro porovnání si uvedeme ještě dělení příslovcí místních a časových od Le Goffica, jenž je podstatně zjednodušené, než je tomu u Weinricha. Mezi adverbia místní odpovídající na otázku *kde?* Le Goffic uvádí *ici, là, là-bas, là-haut, y, partout, ailleurs*. Mezi adverbia časová odpovídají na otázku *kdy?* patří například *hier, aujourd'hui, demain, maintenant, autrefois, jadis, alors, ensuite, tôt, tard*. Pokud chceme vyjádřit dobu trvání, použijeme výraz *longtemps*. Mezi časová adverbia označující opakování řadíme *souvent, parfois, quelquefois, toujours*, dále *encore*, které může značit jak opakování, tak dobu trvání. Le Goffic také uvádí, že adverbia se mohou navzájem

⁶¹ Cit. WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du français*. Paris: Didier, s. 339

zaměňovat (např. *longtemps/pendant des années; de bonne heure/tôt*) nebo jich může být ve větě více.⁶²

2.3.3 Rozšířená adverbia

Adverbia mohou být rozšířena o další elementy, např. přidáním dalšího adverbia, nominálního syntagmatu či adjektiva.

Příklad⁶³ :

jusqu-là, jusqu'ici, jusqu'ou
trois jours plus tard
là-bas, là-haut, ici-bas, là-dessus, ci après
demain (hier) matin (midi, après-midi, soir)

2.3.4 Adverbium y

Jako příslovečné určení místa je také možné použít adverbium y. Toto adverbium z hlediska aktuálního členění větného plní často funkci tématu.

Příklad⁶⁴:

J'arrive au palais; il y régnait une atmosphère étrange.
C'était sa maison: il y a vécu, il y est mort.
Je connais bien Marseille, j'y ai même de très bons amis.
Ce théâtre, on y joue plutôt du classique que du moderne; on peut aussi y voir de la danse.

2.4 Příslovečné určení vyjádřené substantivem s předložkou à

Příslovečná určení jsou často také vyjádřena podstatným jménem s předložkou. Co se týče příslovečného určení místa a času mohou se objevovat s předložkou à. Autoři publikace *Grammaire du français classique et moderne* rozlišují, zda podstatné

⁶² Srov. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, s. 386,388

⁶³ Cit. Tamtéž, s. 410-411

⁶⁴ Cit. Tamtéž, s. 390-391

jméno s předložkou slouží ke specifické determinaci či nikoliv. U substantiv s předložkou *à* bez specifické determinace se jedná především o ustálená spojení (např. *à droite, à gauche, à table*).⁶⁵

Přísluvečná určení s předložkou *à* ve spojení se substantivem sloužící ke specifické determinaci se mohou vztahovat k celku věty.

Příklad⁶⁶:

A la campagne, la vie est moins chère qu'à Paris.

Nebo se mohou vztahovat k jednomu určitému výrazu.

Příklad⁶⁷:

Une maison à la campagne présente bien des agréments.

Habiter à la campagne.

Předložka *à* určující lokalizaci v prostoru může být dále spojována s běžnými jmény (např. *à l'usine, à cet endroit, au théâtre, au tennis, à la boxe, à l'escrime, au ciel, au purgatoire*), s názvy budov (např. *au Parlement, au Sénat, à la Bourse*) nebo s názvy měst, ostrovů, států, které jsou mužského rodu a začínají na souhlásku (např. *à Caen, à Poitiers, à Berlin, à Sein, à Bréhat, à Madagascar, au Pérou, au Chili, au Portugal, aux U.S.A.*).⁶⁸

Pokud předložka *à* lokalizuje v čase, může se pojit s běžnými podstatnými jmény (např. *à l'aube, à l'aurore, au voucher du soleil, à l'instant, à l'heure dite, à sa vue*), se substantivy určující čas (např. *à midi, à dix heures*), dále s názvy svátků (např. *à Noël, à la Trinité*) nebo s názvy ročních období (např. *au printemps*).⁶⁹

⁶⁵ Srov. PINCHON, J.; WAGNER, R.-L. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Librairie Hachette, s. 452

⁶⁶ Cit. Tamtéž, s. 454

⁶⁷ Cit. Tamtéž, s. 454

⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 455

⁶⁹ Srov. Tamtéž, s. 455

2.5 Přísllovečné určení vyjádřené substantivem s předložkou *de*

Výraz *de* + adverbium také zastává funkci přísllovečného určení (např. *de loin, de près, de longtemps, d'ici, de plus*). Tento komplement se může vztahovat ke slovesu (např. *A beau parler qui vient de loin*) nebo k substantivu (např. *Ce sont des gens d'ici*). Předložka *de* může dále tvořit konstrukci s podstatným jménem, které není specificky determinováno (např. *De jour, par temps clair, on aperçoit l'île de Sein*).⁷⁰

Předložka *de* + podstatné jméno specificky determinované je jedna z dalších konstrukcí, které tvoří přísllovečné určení (např. *De toute l'année, ils ne se sont pas revus, L'âne ne se montra pas de quinze jours*).⁷¹

2.6 Přísllovečné určení vyjádřené substantivem s předložkou *en*

Tato konstrukce se používá u letopočtů (např. *en 1815*), u některých vlastních jmen (např. *en France, en Provence*), u názvů měsíců a ročních období (např. *en juin, en décembre, en été, en hiver*).

Příklad⁷²:

En Italie, les monuments de l'Antiquité son nombreux.

Použití předložky *en* v konstrukcích přísllovečného určení místa je podobné jako u předložky *à* s tím, že *en* tvoří konstrukce s názvy států ženského rodu (např. *en Espagne, en Italie, en Chine, en Amérique*), stejně tak názvy ostrovů (např. *en Corse, en Sardaigne, en Sicile, en Crête*). Dále předložka *en* uvozuje názvy států mužského rodu začínající na samohlásku (např. *en Afghanistan*) nebo názvy provincií (např. *en Anjou, en Atrois, en Gironde*).⁷³

2.7 Přísllovečné určení vyjádřené s předložkou *dans*

Adverbiální komplement tvořený pomocí předložky *dans* může také vyjadřovat místo (v původním smyslu) nebo trvání či umístění (v přeneseném významu).

⁷⁰ Srov. PINCHON, J.; WAGNER. R-L. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Librairie Hachette, s. 455

⁷¹ Srov. Tamtéž, s. 467

⁷² Cit. Tamtéž, s. 475

⁷³ Srov. Tamtéž, s. 476

Příklad ⁷⁴:

Être dans un état pitoyable.

Dans l'Antiquité.

Dans l'immédiat.

Tous les grands problèmes d'art ont été résolus dans le XVIe siècle.

Servir dans la cavalerie.

Tuto předložku je možné obměnit jinými expresivnějšími výrazy, např. *au milieu de, durant, pendant, entre.*

Příklad ⁷⁵:

Dans (nebo durant, pendant, au cours de) la Révolution.

Porter dans (nebo entre) ses bras.

Předložka *dans* dále slouží k vytvoření adverbialního komplementu, který evokuje konec časového úseku, jenž je nezbytně nutný pro dokončení určitého procesu.

Příklad ⁷⁶:

Le travail sera fini dans trois jours.

Dans longtemps.

2.8 Jiné typy předložek tvořící příslovečné určení

Dále se předložkami, které jsou součástí příslovečného určení, zabývá Le Goffic ve své publikaci *Grammaire de la phrase française*. Nejdříve je nutné podotknout, že příslovečné určení Le Goffic nazývá jako vedlejší neměnné elementy (les éléments accessoires invariables).⁷⁷

Le Goffic předložky dělí do několika kategorií. Pro naše účely je hlavně důležitá skupina časoprostorových předložek. Mezi ně patří předložky zděděné z klasické latiny nebo z pozdější doby. Jsou jimi předložky *dans, sur, sous, vers, dès*. Dále můžeme

⁷⁴ Cit. PINCHON, J.; WAGNER. R-L. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Librairie Hachette, s. 484

⁷⁵ Cit. Tamtéž, s. 484

⁷⁶ Cit. Tamtéž, s. 485

⁷⁷ Srov. Tamtéž, s. 386

jmenovat předložky, které mohou být zároveň i adverbii, pokud nestojí před podstatným jménem: *avant, après, devant, derrière, depuis*. Dalšími předložkami, které mohou tvořit příslovečné určení místa či času, jsou již zmiňované předložky *à, de, en*. Jsou zděděné z latiny a Le Goffic je zařazuje do kategorie základních předložek.⁷⁸

2.8.1 Předložka bez substantiva

U některých předložek je běžné, že se dají použít bez jakéhokoli komplementu. V takových případech může být diskutabilní, zda se jedná o adverbium nebo o předložku s nulovým komplementem. Ve většině případů je však komplement skrytý.⁷⁹

Příklad⁸⁰:

*Paul est parti **avant**.*

Zde je výraz *avant* chápán s ohledem na určitý orientační bod: *avant midi, avant les autres*, atd. To znamená, že je anaforický, ale má nulovou anaforu.

*Paul marchait **devant**: „devant les autres“.*

*Paul veut toujours marcher **devant**: „au premier rang“.*

*Ça va mieux **depuis**: „depuis ce jour“.*

*Il est arrivé un quart d'heure **après**: „après les autres“.*⁸¹

2.8.2 Předložka ve spojení se substantivem bez determinantu

Velmi často je také příslovečné určení tvořeno předložkou, která je doprovázena substantivem bez jakéhokoli determinantu. Jedná se o ustálené konstrukce, které je možné utvořit téměř s každou předložkou (např. *à côté, après coup, d'abord, en face, sur place, tout de suite, de bonne heure*).⁸²

⁷⁸ Srov. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, s. 420

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 423

⁸⁰ Cit. Tamtéž, s. 424

⁸¹ Cit. Tamtéž, s. 424

⁸² Srov. Tamtéž, s. 424-425

Tato předložková syntagmata jsou někdy považována za adverbia nebo adverbiální spojení. Většina z nich však vstupuje do předložkového spojení spolu s předložkou *de*.⁸³

2.8.3 Předložková spojení

Předložková spojení obvykle končí výrazem *de*, někdy *à*. Nejčastěji je předložkové spojení uvozeno výrazem *à*:⁸⁴

Určení času:

*à l'heure de, au moment de, au temps de, à l'époque de, à l'occasion de*⁸⁵

Určení místa:

*à côté de, à droite de, à gauche de, au bord de, au milieu de, à l'avant de, à l'arrière de, autour de, aux environs de, à l'endroit de, au travers de, à la place de, au lieu de*⁸⁶

Předložkové spojení dále může obsahovat výraz *de*, např. *du côté de, du temps de*. V neposlední řadě předložkové spojení může být vyjádřeno pomocí výrazu *en*, např. *en face de, en bas de, en haut de* nebo výrazem *sur*, např. *sur les lieux de*.⁸⁷

2.8.4 Předložkové syntagma adverbiální

Určité druhy předložek je možné jednoduše kombinovat s adverbii, jako například *ici, là, hier, aujourd'hui, où, quand*. Společně pak také tvoří příslovečné určení místa nebo času.⁸⁸

Příklad⁸⁹:

A bientôt! à demain!

Depuis quand?, depuis hier, depuis longtemps

⁸³ Srov. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, s. 425

⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 430

⁸⁵ Cit. Tamtéž, s. 430

⁸⁶ Cit. Tamtéž, s. 430

⁸⁷ Srov. Tamtéž, s. 431

⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 441

⁸⁹ Cit. Tamtéž, s. 441

Jusqu'à demain
Dès demain, dès lors
Pour quand?, pour plus tard
Entre hier et aujourd'hui
D'où?, d'ici, de là
De près, de loin (de très loin, de plus loin, au loin, auprès de)
Par où?, par ici
Vers où?
Excepté (sauf) ici, hier.

2.8.5 Dvojité předložkové syntagma

Existují příslovečná určení, která jsou formována ze dvou neoddělitelných částí. Mezi takovéto předložkové syntagma patří: ⁹⁰

ustálená spojení:

de temps en temps; de temps à autre
de-ci de-là; par-ci par-là ⁹¹

volné sestavení příslovečného určení místa či času:

de Paris à (jusqu'à) Marseille
du 1er janvier au 31 décembre
de chez Paul à chez Jean ⁹²

2.9 Dělení příslovečného určení

Příslovečné určení je možné dělit nejen z hlediska významu, ale také se dělí podle toho, zda je součástí predikátu či nikoliv. Určení tak mohou být intrapredikativní a extrapredikativní.

⁹⁰ Srov. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, s. 445

⁹¹ Cit. Tamtéž, s. 445

⁹² Cit. Tamtéž, s. 445

2.9.1 Příslopečné určení intrapredikativní

Příslopečná určení, která se nazývají intrapredikativní, jsou připojena ke slovesu a jsou součástí predikátu (např. *Paul travaille à Billancourt*). Tato určení hrají roli v aktuálním členění větě. Nesou prvotní informaci, mají tedy funkci rématu.⁹³

Příklad⁹⁴:

Paul ne travaille pas dans la restauration.

Est-ce que Paul travaille chez Renault, ou chez Citroën?

Umístění intrapredikativního příslopečného určení je relativně pevné. Jelikož se váže na sloveso, jeho pozice je postverbální.⁹⁵

2.9.2 Příslopečné určení extrapredikativní

Tato příslopečná určení nejsou součástí predikátu, ale vztahují se k celku věty.

Příklad⁹⁶:

Hier, j'ai rencontré Paul.

Dans la restauration, on ne travaille pas le lundi.

Extrapredikativní příslopečná určení bývají většinou určení místa a času. Ta jdou jednoduše umístit na počátek věty. Pro porovnání dva příklady:

Les enfants s'ennuient le dimanche.

Le dimanche, les enfants s'ennuient.

V první větě se jedná o příslopečné určení času intrapredikativní, které při změně pozice změní funkci na extrapredikativní (případ druhé věty).⁹⁷

⁹³ Srov. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, s. 457

⁹⁴ Cit. Tamtéž, s. 458

⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 458

⁹⁶ Cit. Tamtéž, s. 458

⁹⁷ Srov. WILMET, M. *Grammaire critique du français*. Bruxelles: De Boeck, s. 534

2.10 Postavení příslovečného určení ve větě

Jak již bylo zmíněno, postavení příslovečného určení není nijak pevné. Le Goffic rozlišuje tři hlavní pozice tohoto větného členu: pozice počáteční, postverbální a koncová.⁹⁸

2.10.1 Příslovečné určení na začátku věty

Pokud se příslovečné určení nachází na samém začátku věty, vztahuje se k celkovému obsahu výpovědi. Uvádí její platnost a umístění. Na začátku věty může stát jak adverbium, tak i předložkové syntagma. Typickým případem příslovečného určení stojící na začátku věty jsou určení místa a času:⁹⁹

Příklad¹⁰⁰:

Au sud de la Loire, le temps sera ensoleillé.

Hier, il était éfere parmi nous.

Příslovečné určení s počáteční pozicí má funkci tématu nebo je součástí tématu (ve spojení s podmínkem):

Příklad¹⁰¹:

La nuit, tous les chats sont gris.

Demain, il fera jour!

En France, on n'a pas de pétrole, mais on a des idées.

Au XVIIe siècle, la condition paysanne était rude.

⁹⁸ Srov. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, s. 454

⁹⁹ Srov. Tamtéž, s. 463

¹⁰⁰ Cit. Tamtéž, s. 463

¹⁰¹ Cit. Tamtéž, s. 464

2.10.2 Příslowečné určení za slovesem

Pokud příslowečné určení stojí mezi slovesem a předmětem nazýváme ho postverbiální. Většina takovýchto příslowečných určení mají povahu adverbia. V menší míře se na této pozici objevují předložková syntagmata.¹⁰²

Příslowečná určení postverbiální jsou vázaná ke slovesu (např. *Paul travaille à l'usine*) a většinou se jedná o určení intrapredikativní. Nicméně můžeme se setkat i s takovými, která jsou extrapredikativní (např. *J'y pensais justement*).¹⁰³

2.10.3 Příslowečné určení na konci věty

Příslowečná určení uváděná na konci věty jsou obvykle vázaná na sloveso (např. *Je me suis couché de bonne heure*). Na konci věty se z větší části objevuje předložkové syntagma, ale je možné na tuto pozici umístit také adverbium. Není-li příslowečné určení na konci věty vázané na sloveso, vztahuje se k celku věty (např. *Paul va à la pêche, le dimanche*). Určení se na konci věty mohou hromadit.¹⁰⁴

¹⁰² Srov. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette Tamtéž, s. 468

¹⁰³ Srov. Tamtéž, s. 468

¹⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 478

3 Závěr teoretické části

V následující kapitole shrneme závěry, které vyplývají z teoretické části. Z českých gramatik nám k vymezení tohoto větného členu posloužily publikace *Skladba češtiny* a *Mluvnice češtiny*. Pojetí těchto dvou publikací je téměř totožné. Za prvé jejich autoři řeší otázku valence. Rozlišují tak dva typy příslovečného určení, a to adverbialní komplement a cirkumstantový adjunkt. Pokud se jedná o pravovalenční syntaktickou pozici predikátu hovoříme o adverbialním komplementu. Naproti tomu nevalenční doplnění slovesa nazýváme cirkumstantový adjunkt.

Z hlediska významu můžeme rozlišovat více typů adjunktů a komplementů. Naše práce se zaměřuje na zkoumání určení místa a času. Příslovečné určení místa je dále možné rozdělit na určení statická a určení dynamická. Dynamická určení ještě dělíme na direktivní a nedirektivní. Místní určení statická odpovídají na otázku *kde?*. Určení dynamická direktivní odpovídají na otázku *kam?* a *odkud?* a nedirektivní na otázku *kudy?*. Z významového hlediska můžeme u statických a u dynamických direktivních určení rozlišovat určení, která vyjadřují děj probíhající v rámci udaného místa nebo děj probíhající mimo rámeček udaného místa. V tomto ohledu se rozchází terminologie dvou výše zmíněných publikací. Autoři publikace *Mluvnice češtiny* používají termíny lokalizace v rámci prostorového orientátoru a lokalizace mimo rámeček prostorového orientátoru. Příslovečné určení místa je nejčastěji vyjádřeno místními adverbii, místními zájmennými příslovci či adverbialními předložkovými pády.

Co se týče příslovečného určení času, z hlediska významu můžeme rozlišovat určení temporálně orientující a temporálně limitující. Temporálně orientující odpovídá na otázku *kdy?*, zatímco temporálně limitující odpovídá na otázku *odkdy?*, *dokdy?* nebo *jak dlouho?*. Dále rozlišujeme, zda děj probíhá v rámci udaného časového bodu či úseku nebo probíhá mimo rámeček udaného časového bodu či úseku. I zde se terminologie publikací *Mluvnice češtiny* a *Skladba češtiny* rozchází. Autoři publikace *Mluvnice češtiny* rozlišují příslovečná určení času lokalizující v rámci časového orientátoru či mimo rámeček časového orientátoru. Příslovečné určení času bývá vyjádřeno časovými adverbii, časovými zájmennými příslovci nebo adverbialními pády jmen s časovým významem.

V další kapitole teoretické části jsme vymezili příslovečné určení pomocí francouzských gramatik. Nahlédli jsme do publikací *Le bon usage*, *Grammaire du français classique et moderne*, *Grammaire de la phrase française*, *Grammaire textuelle* a *La grammaire du français*. V těchto gramatikách jsme si mimo jiné všimli rozdílné terminologie. Shrneme si tedy, jak jednotliví autoři příslovečné určení nazývají. Alain Frontier ve své publikaci *La grammaire du français* nazývá příslovečné určení le complément à valeur concrète (komplement konkrétní hodnoty). Publikace *Le bon usage* od Maurice Grevisse disponuje termínem le complément non essentiel (vedlejší komplement). Dále můžeme narazit na jinou terminologii v publikaci *Grammaire de la phrase française*, jejímž autorem je Pierre Le Goffic, který pracuje s termínem les éléments accessoires invariables (vedlejší neměnné elementy).

Francouzské gramatiky nedisponují dalším rozdělením v rámci jednotlivých příslovečných určení jako gramatiky české. Zabývali jsme se tak jen způsoby vyjádření tohoto větného členu. Jednotliví autoři uvádí, že příslovečné určení je možné vyjádřit adverbii místními či časovými, podstatnými jmény, zájmennými adverbii nebo podstatnými jmény, která jsou uvozena předložkou.

Příslovečné určení času i místa je možné dělit na určení extrapredikativní nebo intrapredikativní. Extrapredikativní příslovečné určení není součástí predikátu a vztahuje se tak k celku věty, zatímco intrapredikativní příslovečné určení je připojené ke slovesu a je součástí predikátu.

Francouzské gramatiky se dále zabývají postavením tohoto větného členu, které je poměrně volné. Rozlišujeme tři hlavní pozice příslovečného určení, a to pozici počáteční, postverbální a koncovou. Popřípadě může příslovečné určení stát mezi pomocným slovesem a přičestím minulým. S postavením také souvisí, zda adverbium zastává funkci tématu či je ve větě jádrem výpovědi. Na počátečních pozicích má adverbium funkci tématu. Naproti tomu prvotní informaci adverbium nese tehdy, je-li jeho pozice postverbální. V praktické části budeme proto zkoumat, zda pozice adverbia ovlivňuje jeho funkci ve větě, co se týče aktuálního členění větného.

K výzkumu jsme vybrali časová adverbia *aujourd'hui* a *tôt*, která zastupují určení temporálně orientující, a určení temporálně limitující nám zastupují adverbia *parfois* a *toujours*. Co se týče místních adverbií, v teoretické části jsme zmiňovali, že u určení

místa je základní rozdíl mezi statickým a dynamickým určením. V praktické části budeme analyzovat výrazy *ici* a *partout*, které zastupují místní určení statická. Dále k analýze použijeme adverbia *ailleurs* a *dehors*. Tyto výrazy můžeme zařadit mezi místní určení dynamická (direktivní) nebo také místní určení statická.

4 Korpusová analýza v Intercorpu

Tato kapitola se zabývá korpusovou analýzou příslovečného určení místa a času, kterou jsme prováděli v paralelním korpusu Intercorp. Pracujeme se všemi beletristickými texty, které paralelní korpus francouzštiny a češtiny nabízí. Všechny příklady v této kapitole jsou z paralelního korpusu Intercorp citovány.¹⁰⁵

Při analýze postupně vyhledáváme výrazy, které označují jednotlivá příslovečná určení. Zaměřujeme se na analýzu časových a místních adverbii a zkoumáme jejich pozici a funkci v obou uvedených jazycích. Do vyhledávání nejdříve zadáváme výraz s velkým počátečním písmenem, abychom vyhledali dané adverbium s jeho počáteční pozicí. Dále zjišťujeme konečnou pozici adverbia, a to pomocí následujícího dotazu: [lemma="**adverbium**"] [] </s>. Vyhledáváme také adverbia, která jsou uprostřed věty oddělené čarou. Toho dosáhneme tak, že do vyhledávání zadáme výraz s malým počátečním písmenem a následně z těchto výskytů provedeme pozitivní filtr, abychom zjistili pouze výskyty oddělené uvnitř věty čárkou. Dotaz pro tento úkol zní takto: [word=","] [lemma="**adverbium**"] [word=","]. Dále si opět vyhledáme adverbium uprostřed věty s tím, že je nutné, abychom provedli negativní filtr a odfiltrovali tak výrazy vyskytující se na konci věty ([lemma="**adverbium**"] [] </s>). Poté jsme také pomocí dotazu [lemma="**adverbium**"] [word=","] odfiltrovali výrazy, za kterými byla čárka. Stejně tak jsme odfiltrovali výrazy, před kterými byla čárka, a to pomocí dotazu [word=","] [lemma="**adverbium**"]. Adverbia, za kterými následuje čárka či ta adverbia, před kterými stojí čárka, je nutné odfiltrovat z toho důvodu, abychom dostali pouze adverbia nacházející se uvnitř věty. Adverbia před či za čárkou se chovají jako adverbia na konečné nebo počáteční pozici. Stejným způsobem jsme odfiltrovali výrazy před či po dvojtečce.

4.1 Analýza příslovečného určení času

Nejdříve jsme analyzovali příslovečné určení času. Pracujeme s výrazy „parfois“, „tôt“, „aujourd’hui“ a „toujours“.

¹⁰⁵ Český národní korpus - InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit. 22. 10. 2014, dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

4.1.1 Výraz „parfois“

Časové adverbium „parfois“ vyjadřuje nízkou frekvenci opakování. Jako synonyma můžeme použít například výraz *quelquefois, de temps en temps, occasionnellement*.¹⁰⁶

V našem výzkumu jsme se mimo počáteční a konečnou pozici francouzského adverbia „parfois“ zaměřili také na pozici uvnitř věty a porovnávali jsme jeho postavení a funkci v českém překladu. Výraz „parfois“ na začátku propozice byl v korpusu poměrně častý, proto neuvádíme každý jeho výskyt, avšak pouze každý dvacátý (příklady č. 1 – 8). Často bylo francouzské adverbium na počátku věty oddělené čárkou. Při vyhledávání tohoto adverbia s počáteční pozicí jsme pozorovali, že český ekvivalent tohoto adverbia se také objevuje na začátku propozice, s výjimkou příkladu č. 7, kdy se český výraz ve větě nachází za slovesem. Naproti tomu konečná pozice adverbia ve francouzské propozici neznamenalá konečnou pozici v propozici české (příklady č. 9 – 12). U konečné pozice jsme zkoumali každý pátý výskyt. V těchto případech se v českých větách adverbium „parfois“ objevovalo před slovesem a v příkladu č. 9 se český ekvivalent nacházel ve větě na počáteční pozici. V jedné z propozic bylo francouzské adverbium na konečné pozici oddělené čárkou. Při analýze postavení tohoto adverbia uvnitř věty (příklady č. 13 – 32) jsme z celkového počtu výskytů zkoumali každý dvacátý. Pozorovali jsme hlavně pozici za slovesem (příklady č. 13 – 16, 18 – 22, 25, 26). Avšak v českém překladu se toto adverbium objevovalo téměř vždy před slovesem. České adverbium také stálo za slovesem v příkladu č. 13. Ve dvou případech jsme pozorovali shodnou pozici za slovesem (příklady č. 17, 27). Jinou než postverbální pozici tohoto adverbia nám nabízela propozice neobsahující sloveso (příklad č. 23). V příkladu č. 24 se francouzské adverbium nachází za adjektivem, kdežto český výraz před slovesem. Dále uvádíme příklady, kdy francouzské adverbium bylo uvnitř věty oddělené čárkou (příklady č. 28 – 32).

Podíváme-li se na funkci tohoto adverbia ve větě, na počátečních pozicích se tento výraz vztahoval k celku věty. V příkladu č. 7 se tento francouzský výraz vztahuje k celku věty, zatímco český ekvivalent rozvíjí sloveso. Pokud zhodnotíme pozice na konci výpovědi a uprostřed, musíme konstatovat, že ve většině případů rozvíjí toto

¹⁰⁶ Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/>

adverbium sloveso, a to jak ve francouzské větě, tak v české. Dále jsme se setkali s rozvíjením dalšího adverbia (příklad č. 23). V případě vloženého větného členu (příklady č. 28 – 32) se adverbium vztahovalo k celku věty.

Nakonec jsme zkoumali výraz „parfois“ z hlediska aktuálního členění větného. V obou jazycích se výraz „parfois“ objevil jakožto téma v příkladech č. 1 – 6, 8, 23, 29 – 31. Ve francouzských propozicích se tento větný člen choval častěji jako réma. V některých příkladech i v české propozici považujeme toto adverbium za réma (příklady č. 10, 11, 14, 16, 17, 19 – 22, 27, 32), nicméně narazili jsme také na rozdílnou funkci, kde české adverbium plní funkci tématu (příklady č. 9, 12, 13, 15, 18, 24 – 26, 28). Rozdílnou funkci dále můžeme pozorovat v příkladu č. 7. Český výraz zastával funkci rématu, kdežto francouzský funkci tématu.

Shrneme-li postavení adverbia „parfois“ můžeme říci, že v počátečních pozicích dochází ke shodě jak ve francouzské propozici tak v české. Co se týče konečné pozice francouzského výrazu, u té jsme téměř žádnou shodu nezaznamenali. Nejčastěji se českých ekvivalent objevoval na pozici před slovesem oproti konečné pozici ve francouzské větě. A zhodnotíme-li pozici uvnitř věty, francouzské adverbium bylo umístěno z velké části za slovesem, kdežto český ekvivalent před slovesem. Nejčastěji adverbium rozvíjelo sloveso, a to jak ve francouzské propozici, tak v české.

Příklad č. 1:

Parfois, j'entrais dans la boutique pour rien ou presque.

Občas jsem květinářství navštěvoval takřka bez důvodu.

Příklad č. 2:

Parfois, j'erre sur la route, ou notre Annexe prend feu, ou ils viennent la nuit nous chercher et, pleine de désespoir, je me cache sous le lit.

Někdy bloudím po ulici, nebo náš zadní dům stojí v plamenech, nebo pro nás v noci přicházejí a já se ze zoufalství schovávám pod postel.

Příklad č. 3:

Parfois une mère poussait son petit en plein clair de lune pour être sûre qu'il n'avait point passé inaperçu.

Tu a tam některá matka vystrčila své mládě více do měsíčního jasu, aby byla jista, že nebude přehlédnuto.

Příklad č. 4:

Parfois leur tâche est difficile car certains malfaiteurs condamnés à la torture préfèrent mourir en avalant du poison plutôt que de subir le fouet!

Někdy je jejich úkol nesnadný, protože někteří zlosynové raději zemřou na mučidlech tak, že polknou jed, než aby snášeli bič jejich vlády!

Příklad č. 5:

Parfois, et je suis sûr que tu as déjà éprouvé la même impression, il me semble qu'il y a trop de pensées et de souvenirs qui se bousculent dans ma tête.

"**Občas** zjišťuji - a určitě ten pocit znáš také - že mám hlavu k prasknutí naplněnou myšlenkami a vzpomínkami."

Příklad č. 6:

Parfois, je suis muflé en secret: c'est une hygiène rudimentaire.

Někdy potají držkuji: to je rudimentární hygiena.

Příklad č. 7:

Parfois, nous nous disputons encore à son sujet: selon Madla c'est plus difficile pour lui que pour nous, selon moi, si c'est effectivement difficile, c'est quand même mieux qu'ici parce qu'il peut choisir librement la façon d'affronter les problèmes.

Ted' se o něm hádáme **někdy** zas: Madla tvrdí, že náš Martin to má těžší a horší než my, já tvrdím, že těžké to má, ale lepší než my, protože si může sám volit způsob chování v potížích.

Příklad č. 8:

Parfois, il y a des tourbillons, des bourrasques d'air tiède ou glacé qui la font tourner comme une toupie.

Občas narazila na víry, poryvy teplého nebo ledového vzduchu, které s ní točily jako s káčou.

Příklad č. 9:

C'est intéressant, les autobiographies; j'en lis **parfois**.

Autobiografie jsou zajímavé, **občas** je taky čtu...

Příklad č. 10:

Elle ne voyait plus d' homme, sinon quelques religieux très austères, prémontrés, cisterciens, qui parfois la visitaient, et les deux ou trois prêtres desservant l'église de la léproserie. Ces derniers l'importunaient **parfois**.

Muže už vůbec nevidala, s výjimkou několika velmi přísných premonstrátských nebo cisterciáckých řeholníků, kteří ji někdy navštěvovali, a dvou tří kněží, kteří spravovali kostel v útulku pro malomocné a kteří ji **někdy** obtěžovali.

Příklad č. 11:

Mon intelligence me surprend moi-même, **parfois** ...

Můj vlastní mozek **občas** překvapí i mě...

Příklad č. 12:

Je ne la vois pas très souvent mais nous nous téléphonons **parfois**.

Často se s ní nevidám, ale **občas** si voláme.

Příklad č. 13:

Parmi les gens qui se sont assis avec moi à des tables de festin, il s'est trouvé **parfois** d'étonnants gredins!

Mezi těmi, s kterými jsem si zasedal k hodovnému stolu, byli **někdy** neuvěřitelní mizerové!

Příklad č. 14:

Quand le coeur parlait, c'était pour stimuler et encourager le jeune homme qui trouvait **parfois** terriblement lassantes ces longues journées de silence.

Pokud srdce promluví, pak chtělo Santiaga povzbudit a posílit, protože ty mlčenlivé dny ho **někdy** hrozně nudily.

Příklad č. 15:

Pour dire vrai, j'oublie **parfois** avec qui nous sommes fâchés et avec qui nous sommes déjà réconciliés.

Upřímně řečeno **občas** zapomínám, s kým jsme v rozepři a s kým jsme se už usmířili.

Příklad č. 16:

Voilà un point qui me préoccupe souvent: comment se fait-il que Pim m'agace **parfois** autant?

Právě o tomhle bodě hodně přemýšlím: Jak to, že mě Pim **někdy** tak štve?

Příklad č. 17:

Je devrais le sauver, pensait-il **parfois** dans son bureau de directeur, il tient à peine sur ses jambes.

Měl bych ho zachránit, myslil si **někdy** v ředitelně, sotva se drží na nohou.

Příklad č. 18:

Deux clochards cuvaient leur vin; sans lâcher sa bouteille de rouge, l'un d'eux interpellait **parfois** les passants pour solliciter avec indolence, en affichant un sourire désarmant, une contribution pour une nouvelle bouteille.

Potáčeli se tu dva klošáři, z nichž jeden držel v ruce flašku červeného vína a jen **čas od času** se líně obrátil na nějakého z kolemjdoucích, aby ho s odzbrojujícím úsměvem požádal o příspěvek na pití.

Příklad č. 19:

Ma mère m'emmenait **parfois** au cimetière du Père Lachaise, sur la tombe de ses parents où étaient exposés sous un globe de verre les insignes maçonniques de mon grand-père, haut fonctionnaire de la Troisième République qui avait été disciple d'Auguste Comte et vénérable de la loge « La Rose du Parfait Silence ».

Matka mě **občas** brávala s sebou na hřbitov Père Lachaise, k hrobu svých rodičů, kde byly pod skleněným poklopem vystaveny zednářské insignie mého dědečka, vysokého úředníka Třetí republiky, žáka Augusta Comta a mistra zednářské lóže "Růže dokonalého ticha".

Příklad č. 20:

Des étrangers, nous dit-il alors, ont **parfois** désir d'être laissés seuls avec la Cesarina, pour entrer en communion plus intime avec la douce figure .

Cizinci, pokračoval tedy, si **někdy** přejí zůstat s Cesarinou o samotě, aby s ní mohli vejít do důvěrnějšího styku.

Příklad č. 21:

Leurs enfants mettaient **parfois** des vêtements de Moldus pendant les vacances mais Mr et Mrs Weasley portaient généralement de longues robes de sorcier plus ou moins élimées.

Jejich děti se o prázdninách **občas** oblékaly do mudlovských šatů, ale rodiče obvykle nosili dlouhé hábity, víc nebo míň odřené a obnošené.

Příklad č. 22:

Elle disait **parfois** que sa propre progéniture avait fait d'elle un âne diplômé. Pourtant, cette distinction la remplissait de fierté.

A i když o sobě **občas** prohlašovala, že z ní její vlastní potomci udělali „diplomovaného vola“, byla na svůj diplom ve skutečnosti moc pyšná.

Příklad č. 23:

Je n'éprouvais jamais de peur pour personne, sauf **parfois** pour moi-même.

Neměl jsem nikdy o nikoho strach, jenom **někdý** o sebe samého.

Příklad č. 24:

J'ai d'abord vécu dans un crépuscule incertain, traversé **parfois** de rayons lumineux qui ne dureraient qu'un instant .

Zprvu jsem žila v takovém neurčitém příšeří, jímž **občas** probleskovaly světelné zášlehy, vždy jen na okamžik.

Příklad č. 25:

Est-ce que, moi aussi, je pleure **parfois** en regardant les enfants qui patinent sur la glace?

Taky **někdý** brečím, když se dívám na bruslící děti?

Příklad č. 26:

On dit **parfois** que la forme, c'est le fond qui remonte à la surface.

Někdý se říká, že forma vyjadřuje podstatu prodírající se na povrch.

Příklad č. 27:

Mais un vieux roi peut **parfois** avoir besoin de se sentir fier de lui.

Ale takový starý král musí být **občas** na sebe hrdý.

Příklad č. 28:

D.: « Et puis s'il arrive que l'avantage humain, **parfois**, non seulement puisse mais même doive justement consister à désirer un préjudice et non un avantage. »

D.: "A co když **někdy** lidská výhoda nejen může, ale přímo musí spočívat v tom, přát si újmu a ne výhodu."

Příklad č. 29:

Elle regarde Solibo comme une qui se trouverait en vertige à l'abord d'une crevasse, et, **parfois**, elle secoue furieusement la tête, presque chatte s'ébrouant d'une vieille eau de cauchemar.

Dívá se na Soliba jako člověk stížený závratí na pokraji propasti a **čas od času** zuřivě zatřese hlavou, skoro jako kočka setřásající pot noční můry.

Příklad č. 30:

Mon exécution n'en était d'ailleurs pas si éloignée: je voulais aimer Christa et, **parfois**, je me sentais au bord de ce gouffre de grâce ou de perdition au fond duquel j'aurais trouvé le moyen de l'aimer.

Můj prudký odpor mu ostatně nebyl tak vzdálený: chtěla jsem mít Kristu ráda a **občas** jsem se cítila na pokraji oné propasti milosti nebo zkázy, v jejíž hloubi bych našla možnost mít ji ráda.

Příklad č. 31:

Ils se nourrissent en général de la chair moite des insectes morts et, **parfois**, d'insectes bien vivants.

Živí se hlavně zetlelým masem mrtvého hmyzu, ale **někdy** nepohrdne ani živými.

Příklad č. 32:

Dans le train éclairé, on ne distinguait plus bien les paysages à travers les vitres, d'immenses rizières dans l'obscurité, des profils montagneux, **parfois**, au loin, les points blancs d'une agglomération.

V osvětleném vlaku se už nedala skrz okno pořádně rozeznat krajina, obrovská rýžová pole ve tmě, obrysy hor, **někdy**, v dálce, bílé body nějaké zástavby.

4.1.2 Výraz „tôt“

Dalším zkoumaným výrazem bylo časové adverbium „tôt“. Zkoumali jsme opět všechny jeho možné pozice. Na konečné pozici jsme zkoumali každý pátý výskyt a na pozici uvnitř věty každý desátý výskyt.

Český ekvivalent francouzského adverbia nacházející se na počátku věty (příklady č. 1 – 3) byl ve všech případech umístěn také na pozici počáteční. Na konečných pozicích (příklady č. 4 – 16) jsme zaznamenali poměrně často shodnou pozici v obou jazycích (příklady č. 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 15, 16). V ostatních případech se české adverbium nacházelo před slovesem (příklady č. 12 a 14) či za slovesem (příklady č. 6 a 9). Nakonec jsme zkoumali pozici uvnitř věty (příklady č. 17 – 30). V žádném z případů nebylo adverbium na pozici uvnitř věty odděleno čárkou. Nejčastější pozici, kterou jsme pozorovali v obou jazycích, byla pozice za slovesem (příklady č. 19, 21, 23, 24, 28 – 30). Francouzská propozice téměř vždy nabízela postverbální pozici, zatímco česká propozice disponovala adverbium, které stálo před slovesem (příklady č. 18, 20, 22) či na samém konci propozice (příklady č. 26, 27). V příkladu č. 17 francouzské adverbium stálo mezi pomocným slovesem a přičestím minulým a český výraz stál před slovesem. Příklad č. 25 nám nabízí pozici za dalším adverbium.

Adverbium „tôt“ rozvíjelo téměř vždy ve větě sloveso. Setkali jsme se ale také s rozvíjením dalšího adverbia (příklady č. 1, 23, 29). V dalších případech se tento výraz vztahoval k celku věty (příklady č. 2, 3). Co se týče aktuálního členění, nenalezli jsme v jazycích velké rozdíly. Častěji se výraz choval jako réma (příklady č. 4 – 13, 15 – 30). Tématem jsme určili adverbia v příkladech č. 1 – 3. Rozdílnou funkci ohledně aktuálního členění větného můžeme pozorovat v příkladu č. 14. Francouzské adverbium plní funkci rématu, kdežto české adverbium tématu.

Shrneme-li postavení časového adverbia „tôt“, můžeme říci, že na počátečních a finálních pozicích docházelo často ke shodnému postavení tohoto výrazu. Co se týče pozice uvnitř věty i tady jsme shledali poměrně často shodnou pozici, a to pozici za slovesem. Nejčastěji adverbium rozvíjelo sloveso a ve větě zastávalo funkci rématu.

Příklad č. 1:

Tôt le matin, nous étions parfois tirés de notre sommeil enfantin par un cri sonore qui retentissait au milieu de la cour.

Brzo ráno nás občas vytrhl z našeho dětského spánku zvučný pokřik, který se rozléhal vprostřed dvora.

Příklad č. 2:

Tôt ou tard on me brandira, moi aussi, et on fourbira mon prix Nobel.

Dříve nebo později to udělají i se mnou a začnou oprašovat mou Nobelovu cenu.

Příklad č. 3:

Tôt ou tard, il faut cesser de s'intéresser à la merde des autres, il faut créer la sienne. Sans moi, vous n'en auriez jamais été capable.

Dříve nebo později je nutné přestat se zajímat o špínu těch druhých, je třeba vytvářet si vlastní.

Příklad č. 4:

Annouchka-la-Peste, on ignore pourquoi, se levait toujours très **tôt**.

Morová rána vstávala kdovíproč **časně** a dnes ji to vyhnalo z postele dokonce uprostřed noci, pár minut po dvanácté.

Příklad č. 5:

Il est encore très **tôt**.

Ještě je moc **brzo**.

Příklad č. 6:

Il a tourné comme un ours en cage dans sa chambre et s'est couché très **tôt**.

Pobíhal po svém pokoji sem a tam a šel hodně **brzy** spát.

Příklad č. 7:

Le vieil Ours avait fait de son mieux mais il n'avait pu arriver plus **tôt**.

Starý medvěd činil, co mohl, ale nemohl doraziti **dříve**.

Příklad č. 8:

Comment, grand Dieu, ne m'en étais-je pas avisé plus **tôt**?

Můj bože, jak to, že jsem to nepochopil **hned**?

Příklad č. 9:

Ses collègues prenaient un verre au café d'en face et ne s'attendaient pas à le voir sortir si **tôt**.

Jeho kolegové seděli naproti v kavárně u skleničky a nečekali, že bude tak **brzy** zpátky.

Příklad č. 10:

Mais surtout ne panique pas et ne sors pas trop **tôt**.

Ne abys začal trojčit a vystoupil moc **brzy**.

Příklad č. 11:

Mais non: c'était trop **tôt**.

Ale kdepak: bylo ještě příliš **brzo**.

Příklad č. 12:

Un jour qu'il rentrait un peu tard, il trouva Bénédicte tout excitée par une visite qu'elle avait eue quelques minutes plus **tôt**.

Když se jednou vrátil domů o něco později, našel tam Benediktu ještě celou vzrušenou z návštěvy, která pár minut **předtím** odešla.

Příklad č. 13:

Sauf qu'hier, il a dû se tromper, parce qu'il est venu plus **tôt**.

Až včera se spletl a přišel **dřív**.

Příklad č. 14:

Le ton de la lettre était aimable et détendu. Kral s'excusait, après tout ce qu'on avait vécu ensemble l' année dernière, de ne pas avoir donné de nouvelles plus **tôt**.

Tón dopisu byl vlídný a nenucený-Král se omlouval, že se po tom všem, co jsme spolu loni prožili, již **dříve** neozval.

Příklad č. 15:

Je ne veux pas que ce moment arrive trop **tôt**.

Nepřeji si, aby ta chvíle přišla příliš **brzy**.

Příklad č. 16:

Il ne voulait surtout pas que les gens sachent trop **tôt**.

Nechtěl hlavně, aby se to lidé dozvěděli příliš **brzy**.

Příklad č. 17:

Mais le médecin de service eut **tôt** fait de ramener au calme ces esprits inquiets et chagrins, et, peu à peu, ils se rendormirent.

Ale lékaři **brzy** uklidnili vyšinuté pacienty, takže všichni postupně usínali.

Příklad č. 18:

« Si j' avais eu le choix, si j' avais compris plus **tôt** que mes journées se ressemblaient parce que tel était mon désir, peut-être ... »

„ Kdybych bývala měla na vybranou, kdybych **dřív** pochopila, že moje dny jsou pořád stejné proto, že já jsem je takové chtěla mít, pak snad ... ”

Příklad č. 19:

« Ça commence **tôt** aujourd' hui », se dit-il .

Dneska to začíná **brzo**, řekl si dr. Igor.

Příklad č. 20:

Ces mauvais camarades finiront **tôt** ou tard par te détourner de l'étude et, peut-être même, par t'attirer de gros ennuis.

Kvůli těm svým špatným kamarádům **dříve** nebo později ztratíš zájem o učení a kdo ví, možná na sebe dokonce přivoláš nějaké velké neštěstí.

Příklad č. 21:

Nous ne sommes qu'au début d'une aventure; c'est trop **tôt** pour le festin ... et puis notre barde est assis parmi nous.

Vždyť jsme teprve na začátku příběhu. Je moc **brzy** ... A navíc bard sedí mezi námi.

Příklad č. 22:

Son Excellence a pris congé assez vite, elle se levait très **tôt** le lendemain.

Jeho Excellence se poměrně záhy rozloučila, zítra ráno **časně** vstává.

Příklad č. 23:

Excusez-moi pour tout ce dérangement, Molly, dit-il plus calmement. Venir vous importuner si **tôt** le matin ...

"Opravdu mě to mrzí, že vás obtěžuji takhle **časně** zrána a vůbec, Molly ..." pronesl už klidněji.

Příklad č. 24:

J'imagine que tu devras te lever **tôt** demain pour une séance de photos ou quelque chose dans ce genre-là?

Předpokládám, že ráno musíš **brzo** vstávat, třeba kvůli fotografům nebo tak.

Příklad č. 25:

Harry se réveilla très **tôt** le lendemain.

Druhého dne ráno se Harry probudil neobvykle **brzo**.

Příklad č. 26:

Nous devons partir aussi **tôt** que possible.

Musíme vyjet co **nejčasněji**.

Příklad č. 27:

Le jeune homme n'osait pas aller si **tôt** frapper à la porte.

Mladíkovi připadalo, že na zaklepání je stále ještě příliš **brzy**.

Příklad č. 28:

"Voilà, vous voyez, c'est mieux comme cela," dis-je , alors qu'elle dévoilait un joli cou droit qu'enfermait trop **tôt** et trop vite l'angle de la blouse.

"No vidíte, hned je to lepší," řekl jsem, když ukázala hezky osazený krk, příliš **brzy** a rychle uzavřený úhlem blůzky.

Příklad č. 29:

On y va **tôt** demain matin, a-t-elle dit les yeux pleins de larmes joyeuses.

"Pojedem **hned** ráno," řekla s očima plnýma veselých slz.

Příklad č. 30:

Par la suite, les deux parties ont jugé qu'il était trop **tôt** pour que l'information soit diffusée parmi leurs populations.

„Potom se obě strany shodly, že je příliš **brzy**, než aby se ta informace rozšířila mezi jejich populacemi.

4.1.3 Výraz „aujourd’hui“

Časové adverbium „aujourd’hui“ vyjadřuje den, ve kterém se právě nacházíme, čas, ve kterém žijeme. Jako synonyma je možné použít *maintenant*, *de nos jours*, *ce*

jour. Adverbium „aujourd’hui“ mívá také povahu substantiva, např. *Je souhaitais lui rendre visite aujourd’hui qui est le jour de son anniversaire.*¹⁰⁷

Stejně tak jako u předchozích výrazů i u adverbia „aujourd’hui“ jsme sledovali jeho všechny možné pozice ve větě. Jelikož tento výraz byl v korpusu poměrně častý, pro přehlednost neuvádíme všechny jeho výskyty. Opět uvádíme náhodný vzorek a zkoumáme tak v případě počáteční pozice a pozice uvnitř věty každý dvacátý výskyt a v případě konečné pozice uvádíme každý desátý výskyt.

Zhodnotíme-li výskyty na počátku věty (příklady č. 1 – 9), pozice se téměř vždy shodovala i v české větě, kromě příkladu č. 5. Zde byla pozice českého adverbia za slovesem. Většinou je také francouzské adverbium na počátku věty oddělené čárkou. Tomu tak není v případě jeho konečné pozice (příklady č. 10 – 18). Došlo tomu tak jen v příkladu č. 14. Konečná pozice adverbii v obou jazycích byla stejná hned v několika případech (příklady č. 11 – 13 a 16). Našli jsme i rozdílnou pozici tohoto adverbia. V českém překladu se také nacházel výraz před slovesem oproti konečné pozici ve francouzštině (příklady č. 17). Další možná pozice v české větě byla hned na začátku propozice (příklad č. 10, 14, 18). V jednom z případů jsme v české propozici zaznamenali také pozici za slovesem oproti francouzské finální pozici (příklad č. 15). Jako poslední se podíváme na pozici uvnitř věty (příklady č. 19 – 31). V těchto větách se české adverbium často objevovalo na pozicích před slovesem, zatímco francouzské adverbium mělo pozici postverbální (příklady č. 19 – 21, 24 – 26, 29, 30). Stejná pozice postverbální se nachází v příkladech č. 22, 23, 27, 28. V příkladu č. 31 můžeme pozorovat francouzské adverbium oddělené čárkou a nachází se před slovesem. V české propozici zaujímá místo za slovesem.

Co se týče aktuálního členění větného, z větší části mělo adverbium „aujourd’hui“ rematickou funkci. Jakožto téma se v obou jazycích choval tento výraz v příkladech č. 1, 2, 4, 6 – 9. Naproti tomu jako réma jsme výraz ve francouzštině i v češtině určili v příkladech č. 11 – 13, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 26 – 28, 31. Rozdílnou funkci z hlediska aktuálního členění větného pozorujeme v příkladech č. 10, 14, 17, 18, 21, 24, 25, 29, 30. Francouzský výraz se choval jako réma, kdežto český jako téma. Naopak v příkladech č. 3 a 5 český výraz plní funkci rématu a francouzský výraz tématu.

¹⁰⁷ Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/>

Při další analýze adverbia „aujourd’hui“ jsme zjistili, že nejčastěji rozvíjí sloveso. V několika případech se také výraz vztahoval k celku věty (příklady č. 1, 2, 4, 6 – 9, 12, 14).

Pokud shrneme postavení tohoto příslovečného určení, můžeme říci, že pokud se francouzské adverbium objevuje na počátku věty, je z velké části také na počáteční pozici ve větě české. Při analýze konečné pozice jsme vypořizovali také několik shodných postavení ve větě v obou jazycích a na pozici uvnitř věty se v češtině toto adverbium často objevuje před slovesem naproti postverbální pozici ve francouzštině.

Příklad č. 1:

Aujourd'hui, il se promène avec une grosse écharpe autour du cou parce qu'il a le torticolis et en plus, Monsieur se plaint d' un lumbago.

Dneska chodí s tlustou šálou kolem krku, protože s ním nemůže hýbat. Dále si milostpán stěžuje na housera.

Příklad č. 2:

Aujourd'hui c'est le dix-huitième anniversaire de son altesse royale la princesse héritière Elizabeth d'York.

Dnes jsou osmnácté narozeniny Její královské Výsosti korunní princezny Alžběty z Yorku.

Příklad č. 3:

Aujourd'hui, quand elle m'échappe, je pense au capitaine, ça me fait tout drôle, un peu comme si c' était de lui que j'étais orphelin.

Když mi to **dneska** ujede, hned si na kapitána vzpomenu a je mi tak nějak divně, jako bych byl sirotek po něm.

Příklad č. 4:

Aujourd'hui, au marché, on vendait des pastèques d'Ouzbékistan ...

Dneska měli na trhu uzbecké melouny ...

Příklad č. 5:

« **Aujourd'hui**, tu feras ton baptême de l' air! »

„Poletíš **dnes** letadlem!“

Příklad č. 6:

Aujourd'hui, c'est Sabine et Carine qui servent, rappelle Logre avec douceur.

„**Dnes** mají službu Pavlína a Karolína," připomíná Olbřím mírně.

Příklad č. 7:

Aujourd'hui je n'aurais même pas envie d' ouvrir la bouche.

Dnes by se mi nechtělo ani otvírat hubu.

Příklad č. 8:

Aujourd'hui, nous sommes allés chez les Vladislav, parce qu'on y parle français, et nous voulions en savoir un peu plus sur elle et sur Martin.

Dneska jsme byli u Vladislavů, protože tam se mluví francouzsky, a my jsme se chtěli konečně důkladně dovědět něco o ní i o Martinovi.

Příklad č. 9:

Aujourd'hui, Ota Karlas a apporté une proposition de graphisme pour la couverture de la collection Nouveautés de la prose tchèque, ceci dans l'esprit de la demande du rédacteur en chef. Simple, sans motifs, une écriture noire sur un fond de couleur.

Dneska přinesl Ota Karlas výtvarný návrh obálky edice Novinky české prózy pro letošní rok-v duchu šéfredaktorova požadavku jednoduchý, žádné malůvky, jen výrazné černé písmo na jednobarevném podkladě.

Příklad č. 10:

Mais cela ne devait pas être bien grave puisque Peter subissait un traitement dentaire **aujourd'hui**.

Ale zas tak hrozné to asi taky nebylo, protože **dnes** Dussel Peterovi ošetřoval zuby.

Příklad č. 11:

L'incinération supprime nos angoisses si on croit qu' on peut encore reprendre vie **aujourd'hui**.

Že ho ušetří všech trápení, kdybychom věřili, že případy obživnutí jsou i **dnes**.

Příklad č. 12:

Et pourquoi pas **aujourd'hui**?

A proč ne **dnes**?

Příklad č. 13:

Je voulais me délivrer avant tout de cet atroce sentiment d'impuissance - tant génitale qu'intellectuelle - dont je souffre encore **aujourd'hui**.

Chtěl jsem se především zbavit toho strašného pocitu nemohoucnosti - pohlavní i intelektuální -, který mě sužuje **dodnes**.

Příklad č. 14:

Qu'est-ce que vous comptez faire, **aujourd'hui**?

Co **dneska** všichni hodláte dělat?

Příklad č. 15:

Si vous voyez que votre mère va mal, elle peut prendre jusqu' à deux comprimés entiers **aujourd'hui**.

Jestli uvidíte, že vaše matka není v pořádku, může si **dnes** vzít až dvě celé tabletky.

Příklad č. 16:

Et, bien que nous les passions **aujourd'hui**.

A třebaže ji minem **dneska**.

Příklad č. 17:

Je pensais qu'on partirait **aujourd'hui**.

Myslel jsem, že **dneska** vyrazíme.

Příklad č. 18:

Vous n'allez pas me rosser **aujourd'hui**?

"**Dneska** mě neztlučete?" informoval jsem se.

Příklad č. 19:

Dans le cinquième cercueil, on incinère **aujourd'hui** madame Strunná, dit-il et il fit signe à monsieur Dvořák de s'approcher.

"V páté rakvi **dnes** pohřbíváme paní Strunnou," řekl a pokynul panu Dvořákovi, aby přistoupil blíže.

Příklad č. 20:

Il ne serait pas fier, oh non, qu'on appelle **aujourd'hui** le Père La Victoire cet assassin des ouvriers.

Určitě by zuřil, kdyby se dozvěděl, že se vrahovi dělníků **dneska** říká Otec vítězství.

Příklad č. 21:

Si je me suis laissé aller à cette vanité enfantine, c'est parce que nous nous voyons **aujourd'hui** pour la dernière fois.

Ale dopřál jsem si této dětinské ješitnosti, protože se **dnes** vidíme naposledy.

Příklad č. 22:

Bien entendu, ainsi qu' il en est presque toujours de ces craintes de parents, elles s'avèrent parfaitement vaines : mon frère aîné est **aujourd'hui** un bon bourgeois rangé, père d' une ribambelle d' enfants.

Tyto rodičovské obavy, jako tomu bývá téměř vždy, se samozřejmě ukázaly naprosto liché: z bratra je **dnes** spořádaný, usedlý měšťák, otec celého houfu dětí.

Příklad č. 23:

Certains craignent en effet que Potter ait recours à la magie noire dans une tentative désespérée pour remporter le tournoi, dont la troisième tâche doit avoir lieu **aujourd'hui** même.

Někteří lidé se dokonce obávají, že v zoufalé snaze v turnaji zvítězit by se Potter mohl **dnes** večer při plnění třetího úkolu uchýlit k černé magii.

Příklad č. 24:

Il entre **aujourd'hui** dans sa majorité et dans son héritage.

Dnes dospívá plnoletosti a ujímá se svého dědictví.

Příklad č. 25:

Jan passait **aujourd'hui** son examen écrit, puis il a été interrogé pour être admis à l'Ecole supérieure de mécanique.

Janek **dnes** dělal písemné zkoušky a pohovor na strojní fakultu.

Příklad č. 26:

Mes collègues maçons racontaient **aujourd'hui** combien de litres d'essence ils ont acheté avant qu' elle n'ait augmenté.

Kolegové zedníci si **dnes** vykládali, kolik si kdo stačil načerpat ještě levného benzínu.

Příklad č. 27:

Mais si l'identité nationale tchèque est **aujourd'hui** en danger de mort, dit l'Allemand, continuant à l'attaquer, l'art tchèque ne devrait-il pas s'engager dans la lutte politique?

Ale jestliže je **dnes** česká národní identita smrtelně ohrožena, dráždí Němec dále, nemělo by se české umění angažovat v politickém boji?

Příklad č. 28:

Mes amis, vous savez que les Latins sont **aujourd'hui** obligés de faire alliance avec les Tartares pour tenter de repousser les Mamelouks.

Přátelé, vy víte, že latinští křesťané jsou **dnes** nuceni uzavřít spojení s Tatary, aby se pokusili zatlačit mamlúky.

Příklad č. 29:

On les y avait accueillis avec la plus grande faveur, un peu comme nous accueillons **aujourd'hui** chez nous le reggae ou la salsa, et pour les mêmes raisons: ces récits dépaysaient, ils entraînaient vers un ailleurs, ils surprenaient, ils brisaient des habitudes, invitaient à jeter sur la vie un regard neuf.

Byly přijaty neobyčejně příznivě, asi tak, jako my **dnes** přijímáme reggae nebo salsu, a ze stejných důvodů: znamenaly vytržení z obvyklého prostředí, přenášely posluchače kamsi jinam, překvapovaly, vytrhovaly z navyklého stereotypu a nutily podívat se na život jinými očima.

Příklad č. 30:

A la fin, je suis tombé tellement bas que j'ai commencé à penser à eux, aux profs, mais de toute façon je n'ai rien trouvé d'extraordinaire à dire, j'ai simplement fini par me sentir très bizarre avec ça - à la fin d'un cours. Il suffisait que je regarde le ficus que j'avais apporté à huit ans dans un pot de yaourt et qui monte **aujourd'hui** jusqu'au plafond pour avoir une boule à l'estomac.

Nakonec jsem klesnul tak hluboko, že jsem vo nich začal přemýšlet, jako vo učitelích, jenže nic kloudného jsem stejně nevymyslel, akorát že mi z toho všeho začalo bejt tak nějak divně - stačilo, abych se na konci hodiny podíval na ten fikus, kterej jsem v druhý třídě přines v kelímku od jogurtu a kterej **dneska** sahá až pod strop, a všechno se mi v břiše sevřelo.

Příklad č. 31:

L'art politique, **aujourd'hui**, ne consiste plus à gérer la polis (celle -ci se gère elle-même, suivant la logique de son mécanisme obscur et incontrôlable), mais à inventer de

petites phrases selon lesquelles l'homme politique sera vu et compris, plébiscité dans les sondages, élu ou non élu.

Celé umění politiky netkví **dnes** v řízení polis (ta se řídí sama logikou svého temného a nekontrolovatelného mechanismu), ale ve vymýšlení "petites phrases", podle nichž bude politik viděn a chápán, plebiscitován v sondážích veřejného mínění a také zvolen, či nezvolen v příštích volbách.

4.1.4 Výraz „toujours“

Dalším časovým adverbium, které jsme zkoumali, je „toujours“. Toto adverbium vyjadřuje neomezenou dobu trvání, nepřetržitý čas např. *Ce n'est plus cette richesse d'un fonds toujours inépuisable et toujours prêt à se répandre, qui fait que l'artiste trouve toujours sous la main ce qu'il lui faut.*¹⁰⁸

Tento časový výraz je v korpusu poměrně častý, proto opět pro přehlednost nezkoumáme každý výskyt. Vybrali jsme však v případě počátečních pozic (příklady č. 1 – 6) každý třetí výskyt, v případě finálních pozic (příklady č. 7 – 21) každý desátý výskyt a výraz nacházející se uvnitř věty (příklady č. 22 – 52) jsme analyzovali v každém stém výskytu. Na počátečních pozicích se tento výraz nacházel i v české propozici v příkladech č. 2, 3, 4, 6. V dalších dvou příkladech (č. 1 a 5) se české adverbium ve větě nacházelo za slovesem. Konečnou pozici ve větě v obou jazycích můžeme vidět v příkladech č. 7, 11, 13, 14, 17, 18. Ve většině případů se pozice v české propozici lišila. Adverbium se nacházelo na počátku věty (příklady č. 8, 10, 12, 15, 20) nebo před slovesem (příklady č. 16, 19, 21, 22). Nakonec se podíváme na pozici uvnitř věty. Několik výskytů nám nabízelo pozici za slovesem jak v české větě, tak ve francouzské (příklady č. 26, 27, 29, 30, 33, 34, 37 – 39, 46, 49, 50). V jiných případech, kdy francouzské adverbium stálo také za slovesem, se české adverbium nacházelo před slovesem (příklady č. 23, 25, 28, 31, 32, 40, 45, 47, 48). Ve francouzské propozici jsme dále mohli sledovat pozici mezi pomocným slovesem a příděstím minulým. V těchto případech se české adverbium nacházelo před slovesem (příklady č. 22, 41 – 44). Uvádíme také dva příklady na pozici uvnitř věty, kdy francouzské adverbium bylo oddělené čárkou (příklady č. 51 a 52).

¹⁰⁸ Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/>

Adverbium „toujours“ nejčastěji opět rozvíjelo sloveso v české i francouzské propozici (příklady č. 7 – 10, 12 – 16, 20 – 28, 31, 32, 34, 36, 37, 39, 40 – 50). Narazili jsme ale také případ, kdy tento výraz rozvíjel přídavné jméno (příklad č. 29). Adverbium vztahující se k celku věty jsme objevili v příkladech č. 1, 2 a 4. V jednom z případů tento výraz rozvíjel další adverbium (příklad č. 38) či substantivum (příklad č. 17).

Na závěr jsme se u adverbia „toujours“ zaměřili na funkci ve větě z hlediska aktuálního členění větného. Francouzské adverbium jsme ve větě z velké části objevili jako réma. Často se jeho funkce shodovala i s funkcí českého adverbia (příklady č. 7, 9, 11, 13, 14, 16 – 19, 21 – 24, 26, 27, 30 – 33, 35 – 41, 46, 48 – 50). V některých případech však české adverbium oproti tomu francouzskému rematické nebylo (příklady č. 8, 10, 12, 15, 20, 25, 28, 29, 42 – 45, 48, 50). Tématem jsme dále určili výrazy v příkladech č. 2 – 6, a to jak v české větě, tak ve francouzské. Dále příklad č. 1 nabízí ve francouzštině adverbium ve funkci tématu, kdežto v češtině ve funkci rématu.

Shrneme-li adverbium „toujours“, jeho pozice bývá ve francouzské i české větě často za slovesem. V české větě jsme se také setkali s pozicí před slovesem v případech, kdy francouzská věta nabízela adverbium na pozici za slovesem nebo v případě složeného času mezi pomocným slovesem a přičestím minulým. V počátečních pozicích se pozice adverbia většinou nelišily. Také na konečných pozicích jsme zaznamenali shodu v obou jazycích, avšak několikrát se adverbium nacházelo v české větě před slovesem či na začátku výpovědi. Tento větný člen se ve francouzštině i češtině nejčastěji vztahoval ke slovesu, ale objevili jsme i několik případů, kdy rozvíjel přídavné jméno. Nakonec jsme zjistili, že francouzský výraz „toujours“ je velmi často jádrem výpovědi.

Příklad č. 1:

Toujours elle a été sceptique, même de ce que je lui prouve, Lili ... surtout depuis le Danemark ... que le Danemark ... m'a pas réussi ! ... j'allais pas lui raconter qu' il y avait un bateau en bas ! et un bateau-mouche ! plein de fantômes ! ... et que nos voyous étaient dessus ...

Lili byla **odjakživa** skeptická, i k tomu, o čem jí podám důkazy ... hlavně po Dánsku ... v Dánsku totiž ... v Dánsku se mi to nevyvedlo ! ... nemínil jsem jí vykládat , že je

tam dole nějaká loď ! přímo výletní parník ! plný přízraků ! ... a že ti naši rošťáci jsou na té lodi ...

Příklad č. 2:

Toujours pour une raison, une autre « l'ambassadeur, en ce moment ! » là je tombe vraiment mal, sa femme née Ulmann, vient juste de lui téléphoner , de Constance, qu'il devrait ci ! ... qu'il devrait ça ! ... oh ! la très grande influence, Mme née Ulmann ! soi-disant qu'elle approuvait pas la politique de son mari ... pur chiqué, que disait Pellepoix, qui les connaissait parfaitement , qu' ils se chamaillaient pour la galerie, mais qu' ils faisaient partie tous les deux de la

Vždycky bylo nějaký tohle nebo tamto, proč "pan velvyslanec momentálně!", ale tentokrát jsem se opravdu netrefil, jistá ženská rozená Ulmannová mu právě telefonovala z Kostnice, že by měl tohle! ... a že by měl tamto! ... jo! madam rozená Ulmannová na něho měla velikánskej vliv! takříkajíc neschvalovala politiku svého manžela ... čirá komedie, jak říkal Pellepoix, který je dobře znal, před lidma se hádali jako koně, ale ve skutečnosti spolu byli oba dva "jedno tělo, jedna duše" ... možná! ... ale taky

Příklad č. 3:

Toujours prêt!

Vždy připraven!

Příklad č. 4:

Toujours en extase, je songe qu'il n' y a plus maintenant qu' à mourir.

Stále ještě v extázi si pomyslím, že teď už nezbyvá než umřít.

Příklad č. 5:

« **Toujours** pareil , on ne peut pas résister à l'envie d'épater le voisin quand on est tous ensemble... »

Je to **pořád** stejné, jakmile se někde sejdeme, nedá nám to a začneme se vytahovat...

Příklad č. 6:

Toujours célèbre, fit remarquer Ron avec un sourire.

Ještě pořád jsi slavný!" řekl Ron a zazubil se na něj.

Příklad č. 7:

Ce n'est que le lendemain que Tamara t'a annoncé qu'elle s'en allait pour **toujours**.

Hned nazítří ti Tamara oznámila, že odchází **navždy**.

Příklad č. 8:

Tu trembles **toujours**?

Pořád se tak klepeš?

Příklad č. 9:

Je les ai **toujours**. Ils sont dans ma poche , sauf un qui m'a servi à payer l'aubergiste .

"Mám je **pořád** v kapse, až na jeden, který jsem utratil v hostinci U Červeného raka."

Příklad č. 10:

Car son reproche à propos de la méchante lettre que dans mon excitation j'ai osé lui envoyer à la figure me ronge **toujours**.

Ještě pořád ve mně hlodá výčitka kvůli tomu sprostému dopisu, který jsem si mu troufla ve svém rozčilení napsat.

Příklad č. 11:

Alors? c'était bon? demanda le brigadier quand au bout d'une demi-heure le convoyeur lui amena Chvéik repu et satisfait, comme **toujours**.

"Jakpak? Chutnalo vám?" otázal se strážmistr, když závodčí za půl hodiny přivedl Švejka, nasyceného a spokojeného jako **vždy**.

Příklad č. 12:

Plus étrange encore: pendant les sombres semaines du diplôme où il ne desserrait les dents que pour s'excuser d'avoir des soucis, elle lui répétait **toujours**:

Ještě podivnější však je, že i v temných týdnech diplomu, kdy se stal mlčenlivým a omlouval se jí, že má starosti, **vždycky** mu řekla:

Příklad č. 13:

Elle a toujours pensé qu'elle était aimée, qu'elle était donc aimable - et aujourd'hui, à près de soixante-dix ans, veuve et seule dans sa maison isolée, elle le pense encore: qu'on peut toujours l'aimer, qu'on peut l'aimer **toujours**.

Vždycky si myslela, že byla milována, tedy že byla k pomilování - a dnes, když se jí blíží sedmdesátka, jako vdova a sama v opuštěném domě, si to myslí dosud: že ji pořád lze milovat, že ji lze milovat **neustále**.

Příklad č. 14:

Nous vivions dans un monstrueux bonheur, mais qui me laissait sans inquiétude parce qu'il me semblait devoir durer **toujours**.

Šťastná pohoda, v níž jsme žili, byla obludná; nijak mne to však neznepokojovalo, protože se mi zdálo, že to bude trvat **navěky**.

Příklad č. 15:

J'ai désinvesti mais je n'ai pas défroqué: j'écris **toujours**.

Zřekl jsem se hodnosti, ale nesvlékl jsem hábit: **stále ještě** píši.

Příklad č. 16:

Il pouvait disparaître mille fois, la quitter, à la fin, il réapparaissait **toujours**.

Mohl se tisíckrát ztratit a nechat ji, nakonec se **vždycky** objevil.

Příklad č. 17:

Adieu pour **toujours**.

Sbohem **navždycky**.

Příklad č. 18:

Le désir de conciliation me poursuit depuis **toujours**.

Touha po usmíření pronásleduje mě **celý život**.

Příklad č. 19:

Maintenant, elle a dû me lire un passage sur le cas de Zahradnicek qui l'émeut **toujours**.

Ted' mi musela číst o případu Zahradníčka, jenž ji **vždycky** tak dojíká.

Příklad č. 20:

J'attendais **toujours**.

Pořád jsem čekal.

Příklad č. 21:

Il lui a expliqué qu' il n'était pas chauffeur, qu'il ne faisait que réfléchir à ce qu'il pouvait faire de sa vie, et dans sa voiture c'était là qu'il réfléchissait le mieux, et ce depuis **toujours**.

On přece není žádný řidič, řekl Oskar, on jen přemýšlí, jak naložit se svým životem, a v autě se mu prý **odjakživa** přemýšlelo nejlépe.

Příklad č. 22:

Elle m' a emmené très loin du monde intérieur qui avait **toujours** été le mien.

Zavedla mne hluboko do mého vnitřního světa, který mi **odjakživa** patřil.

Příklad č. 23:

Il y a un groupe de fêtards du Brocken, ils arrivent **toujours** les derniers.

Tady je hlouček brockenských flamendrů, ti **obvykle** přijíždějí poslední.

Příklad č. 24:

Il y a **toujours** dans l'homme une part qui refuse l'amour.

V člověku **vždy** jedna jeho část odmítá lásku.

Příklad č. 25:

Je me fais la voix plutôt allègre , jeune! content de la voir! ... y a des politesses! ... y a des personnes qui savent vivre ... c'est assez souvent qu' elle frappe comme ça à notre porte pour demander de nos nouvelles ... si on va? ... je lui répons **toujours** que oui! ... oh! là! là! très bien! ...

Snažím se nasadit spíš veselý, mladý hlas ! jako že jsem rád , že ji vidím! ... existuje jistá forma zdvořilosti! ... a taky lidi , co uměj žít ... často nám takhle zaklepe na dveře a ptá se , nás , jak se nám vede ... jsme v pořádku ? ... **vždycky** jí odpovídám , že jsme! ... olalá! výborně! ...

Příklad č. 26:

Et tu sauras **toujours** combien tu peux encore leur demander, et le moment où ils vont mourir. »

A ty budeš **vždycky** vědět, co od něj můžeš chtít, anebo vytušíš, kdy asi padne.

Příklad č. 27:

Quand les enfants veulent quelque chose, c'est **toujours** le même refrain.

"Když děti něco chtějí, všechny zpívají **pořád** dokola stejnou písničku."

Příklad č. 28:

Papa aussi les trouve impossibles et j'y arrive presque mieux que lui, mais à vrai dire, on n' est pas plus doué l'un que l' autre si bien qu' on doit **toujours** faire appel à Margot.

Tatkoví se zdají taky strašné, já jsem na tom skoro ještě líp než on, ale ve skutečnosti to neumíme ani jeden, takže **vždycky** musíme zavolat Margot.

Příklad č. 29:

Et, Peter, aussi longtemps qu'existe ce bonheur intérieur, ce bonheur qui vient de la nature, de la santé et de tant d'autres choses, aussi longtemps qu' on le porte en soi, on se sentira **toujours** heureux.

A dokud existuje toto vnitřní štěstí, Petře, štěstí z přírody, ze zdraví a ještě z mnoha věcí, bude ten, kdo je nosí v sobě, **vždycky** zase šťasten.

Příklad č. 30:

Rien n'est garanti dans la vie, dit monsieur Kopfrkingl, et il hocha la tête avec un sourire. L'avenir est **toujours** incertain .

"Nic není v životě jisté," s úsměvem zakroužil pan Kopfrkingl hlavou," budoucnost je **vždycky** nejistá.

Příklad č. 31:

Du reste, je vous ferai **toujours** signe de passer à droite ou à gauche, suivant que j'aurai besoin de vous.

Ostatně já vám **vždycky** řeknu, jestli máte jít napravo nebo nalevo.

Příklad č. 32:

Notre capitaine, il lui disait **toujours** qu'il ne ferait jamais un soldat, qu'il ferait mieux d'aller se pendre, qu'il mangeait notre pain pour rien.

Náš hejtman, ten mu **vždycky** říkal, že z něho nebude žádný voják, aby se šel raději voběsit, že žere zadarmo komisárek.

Příklad č. 33:

La jeune femme était **toujours** dans une prostration complète.

Mladá žena byla **stále ještě** ve stavu úplné vyčerpanosti.

Příklad č. 34:

Célestin Poux, qui veut **toujours** avoir le dernier mot, conclut:

Célestin Poux musí mít **vždy** poslední slovo, a tak debatu uzavře:

Příklad č. 35:

Et il comprit (cela lui rendit son cadet d'autant plus cher) que même en esprit il ne l'appellerait plus jamais Bernard, mais **toujours** âne intégral: non par malice, mais parce qu'un si beau titre est irrésistible; de même tous ceux à qui Bernard avait montré le diplôme, dans son énervement déraisonnable, l'appelleraient certainement toujours ainsi.

A uvědomil si (dojatá přízeň k mladšímu příteli tím jen vzrostla), že ho už nikdy sám pro sebe nenazve Bernardem, ale **jen a jen** totálním oslem, a to ne ze zlomyslnosti, ale protože tak krásnému titulu nikdo neodolá; ani žádný z těch, jimž Bernard v nerozumném rozrušení diplom ukazoval, ho určitě už nikdy jinak nenazve.

Příklad č. 36:

Qu'est -ce qui se joue, là, qu' est-ce qui se passe , pourquoi **toujours** ce moment où l' on vous regarde les dents comme fait un maquignon d' un cheval?

Co se to tu hraje, co se tu děje, proč **vždycky** nastane okamžik, kdy vám koukají na zuby jako koňský handlíř?

Příklad č. 37:

Elle rentrait **toujours** seule, en traversant de vastes terrains vagues qui séparaient leur bourgade des dernières rues de la ville avec ses magasins et son éclairage.

Domů se vracela **vždycky** sama, přes rozsáhlé nezastavěné parcely, které jejich obec oddělovaly od posledních ulic města s jeho obchody a osvětlením .

Příklad č. 38:

Elles n'avaient rien d'extraordinaire, si ce n'est qu'elles étaient **toujours** ensemble, et semblaient en éprouver un grand bonheur.

Nebylo na nich nic mimořádného, jen to, že byly **vždycky** pohromadě a působilo jim to podle všeho neskonalé potěšení.

Příklad č. 39:

"Messieurs, je dois tous déclarer que, pour ma part, je suis entièrement de l'avis de M. l'enseigne; car cette opinion est fondée sur les préceptes de la saine tactique, qui préfère presque **toujours** les mouvements offensifs aux mouvements défensifs."

"Pánové, jsem nucen prohlásit, že já za svou osobu úplně souhlasím s názorem pana praporčíka: neboť tento názor je založen na všech pravidlech zdravé taktiky, která dává téměř **vždy** přednost akcím útočným."

Příklad č. 40:

Je ne sais pas, Harry, peut-être que les cicatrices dues à un mauvais sort font **toujours** un peu mal...

Já nevím, možná že jizvy po zlých kouzlech se **nikdy** nepřestanou ozývat...

Příklad č. 41:

Il a dit qu'elle avait **toujours** été gentille avec lui, qu'elle l'aidait dans son travail et tout ça - mais elle lui a répondu qu'elle était déjà prise.

Že prý se k němu **vždycky** chovala laskavě, pomáhala mu s úkoly a se vším... jenže ona mu řekla, že už jde s někým jiným.

Příklad č. 42:

Il avait **toujours** considéré Fudge comme un personnage bienveillant, un peu hâbleur, un peu grandiloquent, mais une bonne nature pour l'essentiel.

Vždycky Popletala považoval za laskavého člověka, snad trochu chvástavého a trochu nafoukaného, v jádru ale dobráka.

Příklad č. 43:

Je dois reconnaître que j'ai **toujours** eu le don de séduire les gens dont j'avais besoin.

I když to říkám já sám, Harry, **vždycky** jsem dokázal okouzlit každého, koho jsem potřeboval.

Příklad č. 44:

Tu as **toujours** aimé avoir des amis plus forts que toi qui te protégeaient, n'est-ce pas?

Vždycky sis potrpěl na vlivné přátele, kteří se o tebe dokázali postarat, že ano?

Příklad č. 45:

Celle-ci est paumée, celle-ci ne sait pas ce qu'elle veut, celle-ci est hystérique, celle-ci se comporte comme une adolescente attardée, celle-ci est invivable, elle ramène **toujours** ses problèmes sur la table.

Tahle je vyřízená, tahle neví, co chce, tahle je hysterická, tahle se chová jako opožděná pubertáčka, tahle je nesnesitelná, **pořád** vykládá o svých problémech.

Příklad č. 46:

C'étaient **toujours** les signes avant-coureurs d'une grippe.

To byla **vždycky** předzvěst chřipky.

Příklad č. 47:

Et il gardait **toujours** le secret sur l'anneau qu'il avait trouvé.

Stále také choval v tajnosti prsten, který našel.

Příklad č. 48:

Le pasteur, lorsqu'il se rendait auprès du recteur, descendait **toujours** en ces lieux.

Tady se pastor **vždycky** stavoval cestou k rektorovi.

Příklad č. 49:

Elle m'a dit qu'elle ne pouvait pas sortir et si je voulais la voir, je devrais **toujours** venir ici.

Řekla mi, že ona nemůže odcházet, a když s ní budu chtít mluvit, musím **vždycky** za ní sem.

Příklad č. 50:

Il y a **toujours** des vieux dans la solitude, toujours des chômeurs, toujours des voitures qui font de la fumée.

Jsou tu **pořád** osamělí staří lidé, pořád nezaměstnaní, auta pořád vyfukují kouř.

Příklad č. 51:

Et quand je vois un arc, **toujours**, je repense à Fubuki, plus grande qu'un homme.

A když vidím luk, **vždycky** si znovu vzpomenu na Fubuki, vyšší, než bývají muži.

Příklad č. 52:

L'éternité comme babillage infini : pour être franc, on pourrait imaginer pire, mais l'idée même de devoir entendre ces voix de femmes, **toujours**, sans trêve et à jamais, est pour Agnès une raison suffisante de tenir rageusement à la vie et de retarder la mort le plus possible.

Věčnost jako zvuk nekonečného brebentění: upřímně řečeno, bylo by možno si představit mnohem horší věci, ale i to, že by musila slyšet hlasy žen navěky, **pořád**, bez přestání, je pro ni dostatečný důvod lpět zuřivě na životě a dělat vše, aby zemřela co nejpozději.

4.2 Analýza příslovečného určení místa

Dále jsme provedli analýzu příslovečného určení místa, respektive vybraných místních adverbíí. Pracovali jsme s výrazy „ici“, „ailleurs“, „partout“ a „dehors“.

4.2.1 Výraz „ici“

Místní adverbium „ici“ označuje místo, kde se mluvčí nachází. V případě analýzy příslovečného určení „ici“ jsme zkoumali každý dvacátý výskyt u pozice počáteční, u finální každý třicátý výskyt a u pozice uvnitř věty každý padesátý.

V pozici počáteční (příklady č. 1 – 10) byl francouzský výraz často oddělen čárkou. U tohoto postavení jsme zaznamenali často shodu (příklady č. 1 – 7, 10). V příkladu č. 8 můžeme vidět v české propozici adverbium před slovesem oproti finální pozici francouzského adverbia. Dále jsme pozorovali postverbální pozici českého adverbia (příklad č. 9). Co se týče finální pozice (příklady č. 11 – 23), francouzské adverbium není v těchto případech často oddělené čárkou a většina českých propozic nabízí rozdílnou pozici adverbia. Citovat můžeme příklady č. 12, 13 a 23, kdy české příslovečné určení stojí před slovesem, v příkladech č. 14, 18 a 21 stojí na začátku výpovědi a postverbální postavení českého adverbia jsme pozorovali v příkladech č. 19 a 22. Shodnou finální pozici měla adverbia v příkladech č. 11, 15 – 17 a 20. V případě pozice uvnitř věty (příklady č. 24 – 39) se francouzské adverbium často objevovalo za slovesem, zatímco české adverbium před slovesem (příklady č. 24, 26, 28 – 32, 35, 37). Stejnou postverbální pozici jsme našli v příkladech č. 25, 27, 33, 34, 36. V příkladech č. 38 a 39 je francouzské adverbium oddělené čárkou a stojí mezi podmínkou a slovesem.

Co se týče aktuálního členění větného, francouzské adverbium zastávalo často funkci rématu, a to i v případech, kdy český výraz byl tématem výpovědi (příklady č. 14, 18, 21, 23, 24, 26, 28, 30, 31, 35, 36). Rematický výraz v obou jazycích jsme pozorovali v příkladech č. 11 – 13, 15 – 17, 19, 20, 22, 25, 27, 29, 32 – 34, 37 – 39. Naproti tomu tématem v obou jazycích bylo adverbium v příkladech č. 1 – 7 a 10. V příkladech č. 8 a 9 se český výraz choval jako réma, kdežto francouzský jako téma.

Shrneme-li postavení adverbia „ici“, zjistili jsme, že na počátečních pozicích dochází často ke shodě, kdežto finální pozice nabízí v české propozici spíše jiné pozice (před slovesem či za slovesem nebo na začátku výpovědi). Velmi často byl výraz jádrem výpovědi a rozvíjel sloveso.

Příklad č. 1:

Ici, presque tout le monde parle espagnol.

Tady skoro každý mluví španělsky.

Příklad č. 2:

Ici, la situation s' est beaucoup aggravée, enfin, tu connais le problème.

Tady to začalo být všechno mnohem horší, to přece víš.

Příklad č. 3:

Ici, en cet endroit, monsieur Dvořák, il y a de quoi prendre conscience.

Tady na tomto místě, pane Dvořák, si lidé uvědomují ledacos.

Příklad č. 4:

Ici on est en Martinique, alors tu dis quoi?

Tady jsme na Martiniku, tak co řekneš?

Příklad č. 5:

Ici, l'avocat s'arrête, regarde Mathilde en ôtant ses besicles, longuement, pensivement, puis il dit:

Na tomto místě se advokát zarazí, podívá se na Mathildu, sundá si brýle a dlouze se zamyslí. Potom povzdechne:

Příklad č. 6:

Ici, elle aurait surtout eu l' impression de parler à un mur.

Tady by ti mohlo hlavně připadat, že mluvíš do zdí.

Příklad č. 7:

Ici on mange, on chante, on danse, on se raconte des histoires, commentent sept voix en même temps.

Tady jíme, zpíváme, tancujeme, vyprávíme si příběhy, vykládá sedm hlasů najednou.

Příklad č. 8:

Ici, pratiquement personne ne viendrait me voir.

Za mnou **sem** by nepřišel skoro nikdo.

Příklad č. 9:

Ici c'est presque comme à Prague.

Je to **tady** skoro jako v Praze.

Příklad č. 10:

Ici-finit la conscience.

Tady končí vědomí.

Příklad č. 11:

Mais ne t'avise pas de partir tout de suite après moi, sois patient, attends d'abord **ici**.

Ale teď nesmíš za mnou jít, měj strpení a počkej **tady**, a s těmi slovy vyšla ze vrat jakoby nic.

Příklad č. 12:

Bep, Margot, Peter et moi ne pouvons trouver du secours que dans un amour fort et désintéressé, un amour qu' aucun de nous ne reçoit **ici**.

Peterovi, Bep, Margot a mně pomůže jenom velká, obětavá láska, které se nám **tady** nedostává.

Příklad č. 13:

Ils ont un lac, **ici**?

Oni **tu** mají jezero?

Příklad č. 14:

C'est qu'il faut faire attention, **ici**.

Tady musí bejt člověk vopatrněj.

Příklad č. 15:

Elle voulut savoir si elle ne pourrait pas rester, trouver du travail **ici**.

Zeptala se, jestli by nemohla zůstat pracovat **zde**.

Příklad č. 16:

Pourquoi est-ce qu' ils le cherchent **ici**?

A proč ho hledají **tady**?

Příklad č. 17:

Qu'est -ce qui se passe, **ici**?

Co se to tu děje? Co je to **tady**?

Příklad č. 18:

Il n'y a pas de chat, **ici**!

Tady žádné kočky nejsou!

Příklad č. 19:

Il n'y a pas de médecin, **ici**?

"Není **tu** nějaký doktor?"

Příklad č. 20:

Et la musique, et le chant bien que je n'aie guère eu le temps ni le coeur d'écouter grand chose depuis notre arrivée **ici**.

A ta hudba a ten zpěv - ne že bych byl měl náladu nebo čas na nějaké poslouchání, co jsme **tady**.

Příklad č. 21:

On ne les aime pas **ici**.

Tady je nemáme rádi.

Příklad č. 22:

Je n'ai rien **ici** ...

Nemám **tu** nic ...

Příklad č. 23:

La soldate désigne un mur et explique qu'il faut creuser **ici**.

Bojovnice ukázala na zed' a vysvětlila, že **tady** musejí začít kopat.

Příklad č. 24:

En attendant que ça s'améliore (si ça s'améliore) évident que je dois noter **ici** de plus en plus de choses, même personnelles, tant pis.

Než se to zlepší (pokud se to zlepší), je jasné, že si **zde** musím zaznamenávat čím dál tím víc věcí, dokonce i ty osobní, co se dá dělat.

Příklad č. 25:

Je suis venue **ici** pour une raison très concrète, le syndrome de panique, et je suis finalement restée pour un motif très abstrait, l'incapacité d'envisager une autre existence, sans emploi et sans mari.

Přišla jsem **sem** z velice konkrétního důvodu - kvůli panickému syndromu - a nakonec jsem zde zůstala z velice abstraktního důvodu: z neschopnosti čelit odlišnému životu bez zaměstnání a bez manžela.

Příklad č. 26:

Et puis hier je lui ai demandé ce qu'il ferait s'il y avait **ici** une douzaine d'Armes qui viendraient sans arrêt le voir, sa réponse a été:

Včera jsem se ho ptala, co by dělal, kdyby **tu** bylo tucet Ann a všechny by za ním pořád chodily.

Příklad č. 27:

Je croyais qu'on était **ici** pour manger des sangliers ...

Já myslel, že jsme **tady**, protože budou divočáci ...

Příklad č. 28:

Monsieur le brigadier, dit-il à l'adresse de son subordonné, vous voyez **ici** l'exemple de ce qu'un gendarme ne doit pas être.

Pane strážmistr, "obrátil se na svého podřízeného," **zde** vidíte příklad, jak nemá četník vypadat.

Příklad č. 29:

Celui qui le remplace, Albert Ducot, s'est installé **ici** après la guerre, qu'il a faite honorablement dans les services de santé.

Jeho nástupce Albert Ducot se **zde** usadil po válce, během které statečně sloužil jako lékař.

Příklad č. 30:

il se pouvait qu'elle ait échoué **ici** par hasard, mais il était tout aussi possible que ce fût à cause de moi, puisqu'elle savait que c'était ma ville.

možná se **sem** dostala náhodou, ale je též docela možné, že sem šla kvůli mně, vždyť věděla, že jsem tu míval domov!

Příklad č. 31:

Inutile de regarder votre montre: vous pourriez rester **ici** deux ans, je ne vous présenterais aucune excuse.

Není proč se dívat na hodinky: i kdybyste **tady** trčela třeba dva roky, neomluvím se vám.

Příklad č. 32:

Vous et votre ministre de la Magie m'avez attiré **ici** sous des prétextes fallacieux, Dumbledore!

Vy a to vaše ministerstvo kouzel jste mne **sem** vlákali pod falešnou záminkou, Brumbále!

Příklad č. 33:

Ils ont également récupéré celle de Sylvie, ils la conduiront jusqu'**ici** cet après-midi.

Stejně tak odvezli Sylviino auto, odpoledne ho přivezou až **sem**.

Příklad č. 34:

Mais ils découvriront qu'il est **ici** sans mon aide, je le crains.

Ale bojím se, že přijdou na to, že je **tady**, i bez mé pomoci.

Příklad č. 35:

Mieux vaut s'arrêter **ici** pour ce qui reste de la nuit.

Radši bychom **tu** měli přečkat zbytek noci.

Příklad č. 36:

Eh bien, bravo! Si vous êtes **ici** tous les deux, frais et dispos comme je vous vois, c'est en effet que, cette fois ...

Když jste **tu** teď spolu, živi a zdraví, jak vidím, tak to znamená, že asi ...

Příklad č. 37:

"Quand êtes-vous venue **ici** pour la dernière fois?" demandai-je.

"Kdy jste **tu** byla naposledy?" zeptal jsem se.

Příklad č. 38:

L'homme, **ici**, n'est pas le coureur de jupons dont se gaussait Fouques.

Muž, který se **zde** zpovídá, není ten sukničkář, z něhož si Fouques dělá legraci.

Příklad č. 39:

Oui, les fêtes, **ici**, sont fatigantes, acquiesça l'invité.

"Ano, svátky jsou **zde** únavné," souhlasil host.

4.2.2 Výraz „ailleurs“

Místní adverbium „ailleurs“ označuje nějaké neurčité místo, někde, kde se nenacházíme, např. *Je lui rencontrerai ailleurs* (jinde než zde).¹⁰⁹

Postavení příslovce „ailleurs“ jsme zkoumali na začátku výpovědi (příklady č. 1 – 7), na konci výpovědi (příklady č. 8 – 24) a uprostřed výpovědi (příklady č. 25 – 35). Co se týče pozice na konci výpovědi a uvnitř výpovědi, uvádíme každý pátý výskyt. Podíváme-li se na postavení tohoto adverbia na počátku věty, můžeme říci, že ve všech případech se pozice shoduje i v české větě. Francouzské adverbium je na počátku věty téměř vždy odděleno čárkou. Na pozici finální jsme také nezaznamenali mnoho rozdílů. Francouzská i česká verze nám nabízela dost často stejnou pozici, tedy pozici konečnou (příklady č. 8, 10, 11, 13 – 20, 22 – 24). Dále nám český překlad nabízel pozici před slovesem (příklady č. 9, 12, 21). Nakonec jsme analyzovali pozici uvnitř věty. Ani v tomto případě jsme v pozicích nepozorovali velké rozdíly. Nejčastěji se výraz „ailleurs“ objevoval na pozici za slovesem, a to v obou jazycích (příklady č. 26, 27, 29 – 32). Dále jsme objevili pozici za dalším příslovcem (příklad č. 28, 33) nebo u českého ekvivalentu finální pozici (příklady č. 25, 35).

Zhodnotíme-li funkci adverbia „ailleurs“ z hlediska aktuálního členění větného, nezaznamenali jsme velké rozdíly. Častěji se výraz choval jako réma, a to v obou jazycích (příklady č. 8, 10 – 35). Jako téma jsme tento výraz objevili v příkladech č. 1 – 7. Rozdílnou funkci co se týče aktuálního členění větného, jsme pozorovali v příkladu č. 9, kdy se český výraz choval jako téma, kdežto francouzský výraz jako réma. Toto adverbium ve větě české i francouzské nejčastěji záviselo na slovesu. Mohli jsme ale také pozorovat případy, kdy rozvíjelo celou větu, a to zejména v propozicích, kdy se

¹⁰⁹ Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/>

tento větný člen objevoval na samém počátku (příklady č. 1 – 7), ale také ve větě s finální pozicí (příklad č. 14). Setkali jsme se také s rozvíjením dalšího adverbia (příklady č. 8, 15, 28, 33) či přídavného jména (příklad č. 20).

Pokud shrneme postavení adverbia „ailleurs“ v české a francouzské větě, zjistili jsme, že se výrazně neliší. Pozice na začátku se shodovala v obou jazycích, stejně tak pozice konečná se v mnoha případech shodovala. Jednalo-li se o pozici uprostřed věty, z velké části jsme tento výraz našli za slovesem v české i francouzské propozici. Stejně tak se ve většině případů nelišila ani funkce, co se týče aktuálního členění větného. Nejčastěji se tento výraz v obou zmiňovaných jazycích ve větě choval jako réma a rozvíjel sloveso.

Příklad č. 1:

Ailleurs, ils auraient été des notables ou des bourgeois. Alors que là, ils incarnaient de braves gens, et Rémi leur conférait une émouvante humilité par la vertu du regard qu'il posait sur eux.

Jinde by byli významnými osobnostmi nebo měšťáky, zatímco tady ztělesňovali hodné lidičky, a Rémi jim mocí svého pohledu, jímž na nich spočíval, přisuzoval dojemnou pokoru.

Příklad č. 2:

Ailleurs c'est dispersé, ici c'est concentré.

Jinde je to rozptýlené, tady koncentrované.

Příklad č. 3:

Ailleurs que là où nous sommes.

Jinde než tam, kde se právě nacházíme.

Příklad č. 4:

Ailleurs, Luther disait pourtant: l'amour précède tout, même le sacrifice, même la prière.

Na jiném místě však Luther říká: láska předchází všemu, i oběti i modlitbě.

Příklad č. 5:

Ailleurs, tu devrais passer devant des commissions issues du Saint-Office et je ne doute pas que tu serais pris en défaut.

Jinde bys musel před komisi svaté inkvizice, a ti už by tě jistě načapali při nějaké chybě.

Příklad č. 6:

Ailleurs, ce n'est pas aussi publique.

Jinde není tolik veřejná.

Příklad č. 7:

Ailleurs, c'est peut-être TOUJOURS PLUS CHAUD, OU TOUJOURS PLUS DUR OU TOUJOURS PLUS DRÔLE. Chez nous aussi les choses deviennent plus chaudes, ou plus dures ou plus drôles, mais ce n'est pas la loi initiale.

Jinde je to možná STÁLE TEPLEJI nebo STÁLE TVRDĚJI nebo STÁLE LEGRAČNĚJI.

Příklad č. 8:

Il s'épanouissait dans les entrailles de la ville mieux que nulle part **ailleurs**.

V útrokách města se mu dařilo lépe než kdekoli **jinde**.

Příklad č. 9:

On montre l'Afrique comme contre-exemple aux peubeux, pour qu'ils soient pressés de rentrer chez eux, soulagés de constater qu'il y a pire **ailleurs**.

Lidem z reklamy se Afrika ukazuje jako odstrašující příklad, rádi pak spěchají s návratem domů, uklidnění konstatováním, že **jinde** je to horší.

Příklad č. 10:

Il lui fit signe. Finalement, il voulait aller trop loin; elle décida de feindre de regarder **ailleurs**.

Když jí však pokynul, tvářila se, že se dívá **jinam**; ten kluk by chtěl zajít moc daleko.

Příklad č. 11:

Continuer la fête **ailleurs**.

Pokračuje se **jinde**.

Příklad č. 12:

Si on nous a collé cette merde sur les bras, c'est que personne n' en voulait **ailleurs**.

Tenhle průser si musíme vyžrat, protože je s tím všude **jinde** vyhodili.

Příklad č. 13:

La vie est **ailleurs**!

Život je **jinde**!

Příklad č. 14:

Je respirais , je regardais, j' étais à ma place - pourquoi si loin , pourquoi **ailleurs**?

Dýchala jsem zhluboka, dívala se kolem, cítila jsem se tu doma - proč tak daleko, proč **jinde**?

Příklad č. 15:

Oui, un voyage d' un nulle part vers un **ailleurs**.

Ano, cesta odnikud **jinam**.

Příklad č. 16:

Et moins il y avait de chrétiens plus il y avait de gens pour penser qu'il y avait bien une espèce de dieu mais qu' il fallait le chercher **ailleurs**.

A čím víc ubývalo křesťanů, tím víc přibývalo lidí, kteří měli za to, že nějaký bůh existuje, ale že je třeba ho hledat **jinde**.

Příklad č. 17:

Mais Harry avait la tête **ailleurs**.

Harryho myšlenky se však ubíraly **jinudy**.

Příklad č. 18:

Il confia également à Mateř qu' il était en pourparlers pour un travail. Si ça marchait, il gagnerait juste assez pour aller au Canada. Ça dirait à Mateř d'aller voir ce qui se passait **ailleurs?**

Matějovi prozradil i to, že má rozjednanou nějakou práci a jestli to vyjde, vydělá akorát tak dost, aby se dostal do Kanady a co Matěj na to, podívat se trochu **dál?**

Příklad č. 19:

J'ai souvent guetté aux frontières de la Comté ces dernières années, quand il était occupé **ailleurs**.

Často jsem v posledních letech střežival hranice Kraje, když měl práci **jinde**.

Příklad č. 20:

J'ai dit qu'une chose me paraissait envisageable et que j'y pensais , c'était de mettre dans le nid des oeufs fécondés **ailleurs**.

Řekl jsem, co by ale bylo možné a nad čím uvažuju, položit potom Kateřině do hnízda vajíčka oplodněná **jinde**.

Příklad č. 21:

Une lumière jaunâtre pâle , la musique grosse et toujours aussi pleurnichante du juke-box. On a tout de suite l'impression de se trouver **ailleurs**.

Slabé žluté světo, lkavá a pořád stejně tlustá hudba z automatu, a hned se zdá, že jsme **někam** jeli.

Příklad č. 22:

Cela ne dépend que de toi et tu décideras ainsi de ta vie future, même si tu vas la vivre **ailleurs**.

Je te teď jenom na Tobě a rozhodneš tím o sobě pro svůj další život, i když ho budeš žít **jinde**.

Příklad č. 23:

Ils étaient originaires de Buckton, et c'est une ville où on peut étudier aussi bien qu'**ailleurs**.

Pocházeli z Bucktonu, a v tomhle městě se dá studovat stejně dobře jako **všude jinde**.

Příklad č. 24:

Une fois de plus il était **ailleurs** ...

Jako obvykle byl **někde pryč** ...

Příklad č. 25:

Juste du courrier qui appelait du courrier, des signatures en perspective, une activité indispensable dont il ne resterait rien, le travail en quelque sorte puisque, dans sa vie professionnelle, il trouvait **ailleurs** le sel de la recherche.

Nic než pošta, která plodí poštu, vyhlídka na podepisování, nezbytná činnost, po níž nezůstane nic, takříkajíc práce, neboť ve svém profesionálním životě nacházel sůl výzkumu **jinde**.

Příklad č. 26:

Il serait intéressant de mesurer combien d'heures par jour nous passons ainsi **ailleurs** que dans l'instant.

Bylo by zajímavé změřit, kolik hodin denně trávíme **takhle mimo**.

Příklad č. 27:

On est **ailleurs** qu'à l'endroit où l'on est.

Je **jinde** než na tom místě, kde skutečně je.

Příklad č. 28:

Mais partout **ailleurs** il y a des imbéciles et des lâches.

Ale všude **jinde** jsou hlupáci a zbabělci.

Příklad č. 29:

On accrocherait Marin **ailleurs** dans ce cas-là, dit-il en redressant l'exquis petit cadre, suspendu à un cordon noir près de la fenêtre.

Pak Marina zavěsíme **jinam**" řekl a milou něžnou tabulku u okna, která tam visela na černé šňůře, trochu narovnal.

Příklad č. 30:

D'un ton rassurant, il promet à Marie qu'elle aurait sa crème. En échange, elle dut lui jurer de ne pas aller **ailleurs** que chez ses voisins.

Když míjeli babičku, ujistil ji, že tu šlehačku přinese, ale hlavně po ní chtěl slib, že nepůjde **dál** než k sousedům.

Příklad č. 31:

Espérant réaliser **ailleurs** sa vocation de peintre, il tenta sa chance à deux reprises: d'abord en se présentant sans succès au concours de l'École des Beaux-Arts de Paris, puis en proposant ses dessins à diverses revues.

Doufal, že naplní **jinde** své malířské poslání a pokoušel ještě dvakrát své štěstí: nejdřív, když se přihlásil ke zkoušce na Beaux Arts v Paříži a neuspěl, potom, když nabídl své kresby několika časopisům.

Příklad č. 32:

Mateï grommela un premier merci, puis en grommela un second lorsque Franz proposa d'aller prendre **ailleurs** « un pot ou deux » - telle était son expressio.

Matěj jen zamručel, že děkuje, a pak zamručel ještě jednou - to když Franz navrhl, aby zašli **někam** na „skleničku nebo dvě“, jak se vyjádřil.

Příklad č. 33:

Nulle part **ailleurs** dans le monde, ne pouvait se rencontrer cet arrangement particulier mais excellent.

Nikde **jinde** na světě se nevyskytovalo toto zvláštní (ale výborné) uspořádání.

Příklad č. 34:

Nous sommes allés manger du porc fumé à la moutarde et à la bière dans une boucherie et nous avons bu **ailleurs** un café au zinc.

Zašli jsme si do řeznické jídelny na uzené koleno s hořčicí a pivem, potom **jinam** na kávu vestoje.

Příklad č. 35:

Les Martiens, pensais-je, avaient continué leur route, abandonnant la contrée désolée et cherchant **ailleurs** leur nourriture.

Mart'ané, říkal jsem si, táhli dál a za sebou zanechávali zpustošenou krajinu, spálenou zemí, vydali se hledat potravu **jinde**.

4.2.3 Výraz „partout“

Místní adverbium „partout“ vyjadřuje umístění, které označuje „na všech místech“, např. *Comme le péché est partout, la rédemption est partout, le mythe est*

partout. Umístění může být také limitováno, explicitně či implicitně, např. *Les murs suent comme un homme qui a trop chaud. On a été obligé de faire du feu partout.*¹¹⁰

V případě výrazu „partout“ jsme analyzovali na počátečních pozicích každý pátý výskyt, stejně tak na pozicích finálních a co se týče pozice uvnitř věty, zkoumali jsme každý desátý výskyt. Na počátečních pozicích (příklady č. 1 – 8) jsme téměř ve všech případech zaznamenali shodné postavení v české i francouzské větě. V jedné propozici jsme mohli pozorovat pozici českého adverbium za slovesem místo počáteční pozice francouzského adverbium (příklad č. 4). Při konečných pozicích (příklady č. 9 – 18) jsme zaznamenali shodu hned v několika případech (příklady č. 9, 10, 13, 14, 16). Rozdílnou pozici českého adverbium, kterou jsme pozorovali, byla počáteční (příklady č. 11, 12, 15, 17). Mohli jsme si také všimnout postavení adverbium za slovesem (příklad č. 18). Jako poslední jsme se u tohoto adverbium zaměřili na pozici uprostřed věty (příklady č. 19 – 38). Uvádíme dva příklady, kde je výraz „partout“ uvnitř věty oddělen čárkou (příklady č. 37 a 38). U výrazu „partout“ jsme často narazili na shodnou pozici za slovesem (příklady č. 19 – 21, 23, 24, 26, 33 – 35). V příkladu č. 22 se český výraz objevil před slovesem, zatímco francouzský výraz za slovesem. Dále jsme pozorovali pozici, kdy francouzské adverbium stálo za slovesem a české adverbium na konci propozice (příklady č. 30, 36). Dále české adverbium disponovalo počáteční pozicí oproti postverbální pozici francouzského adverbium (příklady č. 28, 29, 31, 32).

Z hlediska funkce ve větě, jsme nejčastěji pozorovali, že výraz „partout“ rozvíjí sloveso v české propozici i ve francouzské (příklady č. 10, 14 – 16, 18 – 36). V příkladech č. 11 – 13 české adverbium také rozvíjelo sloveso, avšak francouzské adverbium rozvíjelo přídavné jméno. Pokud se podíváme na věty, ve kterých se adverbium „partout“ vztahovalo k celé propozici, můžeme zmínit příklady č. 1 – 9, s tím, že v příkladu č. 4 české adverbium rozvíjí sloveso. Dále můžeme citovat příklady č. 17, 37 a 38.

Nakonec jsme výraz „partout“ zhodnotili z hlediska aktuálního členění větného. Často byl tento výraz jádrem výpovědi, a to jak ve francouzské propozici, tak v české (příklady č. 9, 10, 13, 14, 16, 18 – 21, 23, 24 – 27, 30, 33 – 38). Francouzský výraz byl však rematický ve většině případů, zatímco v některých propozicích měl český výraz

¹¹⁰ Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/>

funkci tématu (příklady č. 11, 12, 15, 17, 22, 28, 29, 31, 32). Dále jsme zaznamenali, že tématem v obou jazycích bylo toto adverbium v příkladech č. 1 – 3, 5 – 8. Další rozdíl co se aktuální členění týče, jsme pozorovali v příkladu č. 4. České adverbium zde plnilo funkci rématu, kdežto francouzské adverbium funkci tématu.

Při shrnutí analýzy adverbia „partout“ můžeme říci, že počáteční pozice adverbia se shodovala téměř vždy v obou jazycích. Stejně tak na konečné pozici jsme zaznamenali hned několik stejných postavení ve francouzské i české větě. A pokud se české adverbium nenacházelo na samém konci propozice, stálo buď za slovesem, nebo před slovesem. Na pozici uvnitř věty jsme se nejčastěji setkali s postavením francouzského adverbia za slovesem, kdy český výraz stál před slovesem. Postavení adverbia pak dále bylo ovlivněno tím, jaký slovní druh rozvíjelo. Nejčastěji tomu bylo sloveso či se výraz vztahoval k celku věty.

Příklad č. 1:

Partout, ils avaient été suivis, observés, épiés.

Všude je někdo sledoval, pozoroval, špehoval.

Příklad č. 2:

Partout dans la plaine paissaient les boeufs et les buffles, et, quand les petits garçons chargés de la garde des troupeaux aperçurent Mowgli, ils poussèrent des cris et s'enfuirent, et les chiens parias jaunes, qui errent toujours autour d' un village hindou, se mirent à aboyer.

Po celé rovině pásli se dobytek a buvoli, a když malí hoši, kteří je hlídali, uviděli Maugliho, dali se do křiku a utekli, a žlutí psi pariové, potulující se kolem všech indických vesnic, dali se do štěkotu.

Příklad č. 3:

Partout l'art du peuple trouvera sa place.

Zde všude najde své místo lidové umění.

Příklad č. 4:

Partout où il allait, Harry s' efforçait d' en trouver, avec l' aide (plutôt réticente) de Ron.

Harry se po nich díval **všude**, kamkoli přišel, a Ron mu v tom pomáhal, i když dost neochotně.

Příklad č. 5:

Partout, on voyait des gens collés contre les murs.

Všude bylo vidět lidi přimáčknuté ke stěnám.

Příklad č. 6:

Partout plein de monde, surtout d'Allemands.

Všude plno, hlavně Němců.

Příklad č. 7:

Partout, l'Herbe Rouge envahissait les ruines, se tordant et s' enchevêtrant pour me submerger.

Všude kolem se po troskách plazil šarlatový mor, svíjel se a natahoval do temnot kamsi vzhůru nade mne.

Příklad č. 8:

Partout se forment de petits groupes de soldates, mais aussi d' ouvrières, par trois ou par cinq.

Všude se začaly vytvářet skupinky bojovnic, ale také dělnic, tak po třech nebo po pěti.

Příklad č. 9:

Ils vont enfin savoir ce que les consommateurs regardent et écoutent chez eux, mais pas seulement devant la télé, en voiture aussi, dans l'hypermarché, **partout!**

Takže se konečně dozvědí, na co se spotřebitelé doma dívají a co poslouchají, ale ne jenom u televize, také v autě, v hypermarketu, **všude!**

Příklad č. 10:

Depuis plus de quatre mois, le pauvre homme te cherche **partout**.

Ten ubožák tě už přes čtyři měsíce hledá **po celém světě**.

Příklad č. 11:

Le voyage devient dangereux, nous sommes signalés **partout!**

Cesta začíná být nebezpečná. **Všude** o nás vědí!

Příklad č. 12:

En tout cas , ce dont il se souvient parfaitement, c'est que c'était le matin du 8 janvier 1917, et qu'il y avait de la neige épaisse où on enfonçait jusqu'aux dessus des chevilles, et ils ont trouvé ces cinq soldats morts et dispersés **partout**.

V každém případě si ale určitě dobře pamatuje, že to bylo ráno 8. ledna 1917, **všude** byla spousta sněhu, bořili se do něj až nad kotníky, a našli pět porůznu rozházených mrtvých vojáků.

Příklad č. 13:

Érigée au sommet d'un mont , la croix était visible de **partout**.

Kříž byl vztyčen na vrcholu kopce a bylo ho vidět **ze široka a daleka**.

Příklad č. 14:

Je vous ai cherché **partout**.

Hledám tě **všude** už kdovíjak dlouho.

Příklad č. 15:

Oh oui, bien sûr, il y a toujours des loufoques **partout**.

Jo, to je možný, **všude** se najde někdo, kdo si vymejší.

Příklad č. 16:

Acheter en Grèce une assiette décorée avec l'Acropole ne poserait sûrement pas de problème: il en traîne un peu **partout**.

Řeklo by se, že sehnat v Řecku ozdobný talíř, na němž je vyobrazena Akropole, nemůže být velký problém. Také není, protože talíře s Akropolí se prodávají prakticky **všude**.

Příklad č. 17:

Le soleil brillait, les poires tombaient des arbres, les poires **partout**.

Svítilo slunko, ze stromů padaly hrušky, **všude** samé hrušky.

Příklad č. 18:

Tout semblait mortellement tranquille, bien que de temps en temps autour de nous, quelque chose, plâtras ou morceau de brique, tombât avec un bruit qui retentissait **partout**.

Zdalo se, že je **všude** mrtvý klid, třebaže jednu chvíli zcela blízko nás cosi zašramotilo, snad kus padající omítky anebo zdiva.

Příklad č. 19:

Je cherchais **partout** à savoir qui avait le pouvoir de changer le monde, jusqu'au jour où je me suis aperçu que c'était peut-être moi.

Pátral jsem **všude**, abych zjistil, kdo má moc změnit svět, až do dne, kdy jsem si uvědomil, že jsem to možná já sám.

Příklad č. 20:

aussi, après avoir cherché **partout** son crayon, il fut obligé d'écrire avec un doigt pendant tout le temps que dura le procès, ce qui ne servait pas à grand-chose car le doigt ne laissait aucune trace sur l'ardoise.

slídlil po něm **na všech stranách**, ale nezbylo mu než celý den psát prstem. Moc platné mu to nebylo, protože to na tabulce nebylo ani znát.

Příklad č. 21:

Il y avait **partout** des Arabes magnifiquement vêtus de blanc, leurs armes prêtes à servir.

Arabové v okázalých bílých burnusech měli **všude** kolem zbraně.

Příklad č. 22:

Ils font de leur mieux pour avoir l' air enjoué, apportent des fleurs et des cadeaux pour les anniversaires et les fêtes et sont **partout** et à tout instant disponibles pour nous.

Pokud to jen jde, tváří se vždycky vesele, nosí květiny a dárky k narozeninám a svátkům a vždy a **všude** jsou připraveni pomoci.

Příklad č. 23:

Une demoiselle que les parents n'avaient repérée qu'après trois semaines, voulait changer en, véritable boudoir la chambre à coucher du lieutenant, en disposant **partout** des vases et des bibelots et en installant un ange gardien à la tête du lit.

Jedna dáma, pro kterou za tři neděle přijeli rodiče, chtěla udělat z jeho ložnice dámský budoár, a rozestavila **všude** různé titěrnosti, vázičky a pověsila mu nad postel obrázek anděla strážce.

Příklad č. 24:

Dites seulement à M. le juge d'instruction que vous avez écrit pour votre propre plaisir et que tout comme le mâle de la truie est un verrat, on appelle **partout** le mâle du pou un pouilleux.

Řekněte jen panu auditorovi, že jste si to psal pro svoje potěšení, a jako se říká samečkovi od svině kanec, tak se říká **všude** samečkovi od vši – všivák.

Příklad č. 25:

Seul un chuchotement s'élevait de loin en loin, comme **partout** sur le front, pour demander de faire attention au fil du téléphone, parce que ce fil, où nous allions , était tout ce qui reliait les hommes au monde des vivants.

Jen tu a tam se jako **všude** na frontě ozvalo zašeptání, abychom dávali pozor na telefonní drát, protože drát byl v těchto místech to jediné, co vojáky spojovalo se světem živých.

Příklad č. 26:

Or, il me semble qu'à la place de murs je ne voie **partout** que des décors.

Ale mně se zdá, že místo zdí vidím **všude** jen samé kulisy.

Příklad č. 27:

Il y avait des affaires de bébé un peu **partout** dans l'appartement, un lit, un landau, une table à langer.

V bytě byla **všude** spousta miminkovských věcí, postýlka, kočárek, stůl na přebalování.

Příklad č. 28:

Marie n' y trouve rien qu' elle ne connaisse déjà, car c'est **partout** sa propre image qu'elle découvre et la représentation des figures de ses songes.

Marie tam nenachází nic, co by už neznala: **všude** se totiž setkává jen se svým vlastním obrazem a s rejem postav ze svých snů.

Příklad č. 29:

On entendait **partout** les cris des rebelles dans leurs orgies.

Všude se rozléhal křik popíjejících vzbouřenců.

Příklad č. 30:

Il tremblait tellement de colère qu'il répandit de la sauce **partout** en se servant de la fricassée de poulet.

Nakládal si na talíř dušené kuře, a jak byl rozčilený, postříkal všechno **kolem**.

Příklad č. 31:

La terreur règne **partout** ... la panique ... la confusion ...

Všude kolem jen samá hrůza ... strach ... nejistota ...

Příklad č. 32:

Condamné à plaire, je me donnais des grâces qui se fanaient sur l'heure; je traînais **partout** ma fausse bonhomie, mon importance désœuvrée, à l'affût d'une chance nouvelle: je croyais la saisir, je me jetais dans une attitude et j'y retrouvais l'inconsistance que je voulais fuir.

Odsouzen líbit se, obdařoval jsem se půvaby, které okamžitě vadly, **všude** jsem vláčil svou falešnou dobrosrdečnost, svou zahálčivou důležitost a cíhal na novou příležitost: už se mi zdálo, že jsem se jí zmocnil, vrhal jsem se do nějakého postoje, a nacházel jsem jen rozbředlost, před níž jsem prchal.

Příklad č. 33:

Les têtes de plomb sont **partout** et ton jeune âge avait de quoi m'intriguer.

Slídlilové jsou **všude** a trochu mne zarazilo tvoje mládí.

Příklad č. 34:

Pour mon esprit peu familier à ce genre de nuances, c'était **partout** les mêmes façades en bois sombre striées de lattes verticales, les mêmes portes coulissantes, les mêmes fenêtres fermées par des stores de bambou, les mêmes toits en tuiles bleues.

Pro mého ducha málo navyklého tomuto druhu nuancí byly **všude** stejné fasády z tmavého dřeva, proužkované svislými latěmi, stejné posuvné dveře, stejná okna skrytá za bambusovými roletami, stejné střechy z modrých tašek.

Příklad č. 35:

Dominik écrit **partout** "république" avec majuscule.

Dominik píše republiku **všude** s velikým písmenem.

Příklad č. 36:

J'ai peur, a dit Beata, après avoir regardé autour d'elle, que toutes ces créations rustiques qu' on voit **partout** finissent par agresser notre équilibre biologique.

"Obávám se," pronesla Beáta, když se kolem sebe rozhlédla," že tyto módní rustikální kreace budou nyní naše smysly terorizovat naprosto **všude**.

Příklad č. 37:

Autour de l'église, **partout**, il y avait une masse de monde.

Kolem kostela a **všude** samí lidé.

Příklad č. 38:

Solibo avait glissé dans les racines, alors nous on attendait, comme dans ce pays, **partout**, on attend.

Solibo sklouzl mezi kořeny, a tak jsme čekali, jako se v této zemi **všude** čeká.

4.2.4 Výraz „dehors“

Nakonec jsme analyzovali místní adverbium „dehors“. U tohoto výrazu jsme zkoumali u finálních a počátečních pozic každý desátý výskyt a u pozice uvnitř věty každý dvacátý výskyt.

Počáteční pozice francouzského adverbia „dehors“ ve většině případů znamenala také počáteční pozici jeho českého ekvivalentu (příklady č. 1, 3, 5). Ve dvou propozicích jsme našli české adverbium na pozici před slovesem (příklady č. 2, 4). I na finální pozici (příklady č. 6 – 14) jsme zaznamenali shodné postavení adverbií ve větě (příklady č. 6 – 10). České adverbium také disponovalo počáteční pozicí (příklady č. 11 a 13) či pozicí před slovesem (příklady č. 12 a 14). Co se týče pozice uvnitř věty (příklady č. 15 – 32), adverbia se často nacházela na postverbální pozici (příklady č. 15, 16, 19, 21, 22, 24 – 28). Dále jsme našli pozici za substantivem (příklad č. 17) nebo pozici za dalším adverbiem (příklad č. 20). Další možnou pozicí je pozice před slovesem (příklady č. 30 a 31). V těchto případech je francouzské adverbium oddělené čárkou. Rozdílné pozice adverbií nalezneme v příkladu č. 18, kdy český výraz stojí na konci propozice a francouzský za předmětem. V příkladech č. 23 a 29 je francouzský výraz za slovesem a český výraz za příslovečným určením nebo za podstatným jménem. A příklad č. 32 nabízí francouzské adverbium před slovesem a český výraz za slovesem.

Podíváme-li se na funkci adverbíí z hlediska aktuálního členění větného, můžeme konstatovat, že z velké části se tato adverbia, a to jak česká, tak francouzská, chovají jako réma (příklady č. 6 – 10, 12, 14 – 32). Jako téma jsme určili adverbia v obou jazycích v příkladech č. 1, 3, 5. Rozdílnou funkci co se aktuálního členění týče, jsme zaznamenali v příkladech č. 11 a 13, kdy české adverbium plnilo funkci tématu a francouzské rématu. Naopak příklady č. 2 a 4 nabízejí český výraz zastávající funkci rématu a francouzský výraz plní funkci tématu.

Nakonec jsme zkoumali, jaké slova tento větný člen rozvíjel. Z velké části toto adverbium rozvíjelo sloveso. Setkali jsme se také s rozvíjením příslovce (příklad č. 20) či podstatného jména (příklady č. 2 a 4). V případě rozvíjení podstatného jména se francouzský výraz vztahoval k celku věty.

Příklad č. 1:

Dehors, je me comporterai exactement comme les autres.

Venku se budu chovat přesně tak jako druzí.

Příklad č. 2:

Dehors, la foule s'est calmée.

Dav **venku** se uklidnil.

Příklad č. 3:

Dehors, quelqu'un frappait contre le panneau.

Venku někdo byl a bouchal, aby ho pustili dovnitř.

Příklad č. 4:

Dehors, il pleuvait à nouveau.

Venku už zase lilo.

Příklad č. 5:

Dehors, le bruit s'était tu.

Hluk **venku** umkl.

Příklad č. 6:

Et je ne sais même pas ce que c' est que l' Alchimie, ajouta le jeune homme, au moment où le patron de l'entrepôt les appelait **dehors**.

„A vlastně ani nevím, co to alchymie je,“ dodal chlapec, právě když je majitel skladu začal svolávat **ven**.

Příklad č. 7:

Jetez-moi ces Gaulois **dehors**!

Vyhod'te ty Galy **ven**!

Příklad č. 8:

Je vais passer encore un moment **dehors**.

Půjdu ještě na chvíli **ven**.

Příklad č. 9:

Je suis déjà au courant de tout, répondit Hagrid en les emmenant **dehors**.

"Vo tom už jsem slyšel úplně všechno," zavrtěl hlavou Hagrid, otevřel hlavní bránu a vyvedl je **ven**.

Příklad č. 10:

Ils voulaient savoir ce qui se passait **dehors**.

Chtěli vědět, co se děje **venku**.

Příklad č. 11:

Des comparses attendaient sans doute **dehors**.

Venku na něho určitě čekali pomocníci.

Příklad č. 12:

La vieille horloge à clé, accrochée au-dessus du miroir en face de nous, mesurait le temps comme la montre dans ma poche mais pas du tout le temps qu' il faisait **dehors**.

Staré hodiny na klíč, visící nad zrcadlem proti nám, ukazovaly čas shodující se s mými hodinkami v kapse, ale s časem **venku** se neshodovaly.

Příklad č. 13:

Il se passe quelque chose **dehors**.

Venku se něco dělo.

Příklad č. 14:

Un vieux monsieur qui se traînait et à qui j' ai ouvert la porte pour qu' il puisse sortir , m'a dit **dehors**:

Starý šouravý pán, jemuž jsem přidržel dveře, aby se mohl vysunout z lékárny na chodník, mi **venku** pravil:

Příklad č. 15:

On ne l'a pas opéré et on l'a mis **dehors** en lui disant qu' il était guéri.

Neoperovali ho, vyšoupli ho **ven** a řekli mu, že je zdravý.

Příklad č. 16:

Les gens qui viennent **du dehors** apportent énormément de fausses nouvelles; notre radio, en revanche, n'a jamais menti jusqu' à présent.

Lidé přicházející **zvenčí** přinášejí spoustu nepravdivých zpráv, kdežto naše rádio až do nynějška ještě nikdy nelhalo.

Příklad č. 17:

Pourtant, même la vieille **dehors** n'en a pas.

Vždyť jej nemá ani ta stařena **venku** před nádvořím.

Příklad č. 18:

Un autre soir, ils reviennent dans la cabane, ils font l'amour trois fois, ils rient beaucoup entre chaque fois - de tout, de rien -, et puis ils rajustent leurs vêtements, ils se recoiffent l'un l'autre avec les doigts, et Manech emporte Mathilde **dehors** dans ses bras.

Dalšího večera jdou do chaty znovu, třikrát se milují a mezitím se hodně smějí - všemu a ničemu - potom si upraví oblečení, učešou jeden druhého prsty a Manech vynese Mathildu v náruči **ven**.

Příklad č. 19:

Il se trouvait **en dehors** du temps de son cadran.

Octl se **mimo** čas ciferníku.

Příklad č. 20:

Il s'est porté volontaire pour un travail quelque part **en dehors** de notre ville, tandis que moi, je conduisais notre ensemble à l'étranger.

Přihlásil se na brigádu někam **mimo** naše město a já jsem odjel se souborem za hranice.

Příklad č. 21:

J'avais, **en dehors** de la compagnie, une existence qui était loin d'être vide ou insignifiante.

Vedla jsem **vně** této budovy existenci, která nebyla ani zdaleka prázdná nebo bezvýznamná.

Příklad č. 22:

Je suggère que vous retourniez tous les trois **dehors** pour profiter du soleil.

"Doporučuji vám, abyste všichni šli raději **ven** a užívali si sluníčka."

Příklad č. 23:

Et de toute façon, vous ne devriez pas être ici ... Si Fudge et Dumbledore te voient **dehors** sans autorisation, Harry, tu auras de gros ennuis.

A stejně byste tu vůbec neměli bejt ... jestli tě Popletal a Brumbál chytěj bez povolení **venku**, Harry, budeš mít pořádněj malér.

Příklad č. 24:

Tu es **dehors** bien tard.

Jsi **venku** pozdě.

Příklad č. 25:

M. Poiredebeurré m' avait envoyé **dehors** avec une lanterne.

Pan Máselník mě poslal **ven** s lucernou.

Příklad č. 26:

Je continuais de regarder **dehors** sans répondre.

Dál jsem se díval **ven** a neodpovídal.

Příklad č. 27:

Et puis je la poussai **dehors** et je refermai la porte.

A pak jsem ji vystrčil **ven** a zavřel dveře.

Příklad č. 28:

La plupart des Amers pouvaient cependant rester **dehors** sans constituer une menace pour la société ou pour autrui, puisque, grâce aux hautes murailles dont ils s'étaient entourés, ils étaient totalement isolés du monde, même s'ils semblaient en faire partie.

Většina zahořklých však může zůstat **venku**, aniž ohrožuje společnost nebo druhé lidi, poněvadž - díky vysokým hradbám, které si kolem sebe postavili - jsou od světa zcela izolováni, přestože se zdá, jako by jej sdíleli.

Příklad č. 29:

La femme qui est **dehors** m'a dit:

Ta žena **venku** mi řekla:

Příklad č. 30:

Je suis allé écrire. Les toits, **dehors**, étaient mouillés, j'ai décidé d'arroser les plantes.

Šel jsem psát, **venku** zvlhly střechy, napadlo mi zalít rostliny.

Příklad č. 31:

Lorsque Sylvain, **dehors**, frappe du poing sur le rideau de fer, il est plus d'onze heures.

Když Sylvain zabaší pěstí na železnou roletu, je už po jedenácté.

Příklad č. 32:

Boffi et moi étions restés avec les condamnés, mes autres territoriaux, **dehors**, gardaient la porte.

Boffi a já jsme zůstali s odsouzcenci, ostatní domobranci hlídali **venku** vchod.

5 Závěr praktické části

V praktické části jsme na základě paralelního korpusu Intercorp analyzovali vybraná adverbia. Mezi analyzované výrazy patřila časová adverbia *parfois*, *tôt*, *aujourd'hui*, *toujours* a místní adverbia *ici*, *ailleurs*, *partout*, *dehors*.

Před porovnáváním pozice francouzského adverbium a pozice jeho českého ekvivalentu, nás zajímalo, zda se francouzské adverbium objevuje nejčastěji na pozici počáteční, finální nebo uvnitř propozice. Výsledek můžeme pozorovat v následující tabulce.

	Celkem	Na začátku propozice	Na konci propozice	Uvnitř výpovědi	Uvnitř výpovědi oddělené čárkou
Ici	1683	222	536	875	50
Ailleurs	164	8	93	61	2
Partout	305	43	67	187	8
Dehors	403	52	92	247	12
Parfois	544	161	22	336	25
Tôt	263	3	65	195	0
Aujourd'hui	561	186	95	243	37
Toujours	3258	122	160	2970	6
Celkem	7181	797	1130	5114	140

Téměř všechna francouzská adverbia se nacházela nejčastěji na pozici uvnitř věty. Kromě adverbium „ailleurs“, které se nacházelo častěji na finální pozici než na pozici uvnitř věty. Nejméně se naopak vyskytovala adverbia na počáteční pozici. S výjimkou časových adverbií „parfois“ a „aujourd'hui“, u kterých byla tato pozice druhou nejčastější.

U místních i časových adverbií jsme také ve větách narazili na vložený větný člen. Nejvíce bylo oddělené čárkou adverbium „ici“. Naopak žádný vložený větný člen jsme nepozorovali u časového adverbium „tôt“.

V další tabulce můžeme pozorovat počáteční postavení francouzských časových adverbií ve srovnání s postavením českého ekvivalentu ve větě.

Časové adverbium	Pozice ve francouzštině	Pozice českého ekvivalentu			
	Počáteční	Počáteční	Uvnitř propozice		Finální
			Před slovesem	Za slovesem	
Parfois	8	7	0	1	0
Tôt	3	3	0	0	0
Aujourd'hui	9	8	0	1	0
Toujours	6	4	0	2	0
Celkem	26	22	0	4	0

Dle tabulky je patrné, že k velkým rozdílům u počáteční pozice časového adverbia nedocházelo. Velmi často se český ekvivalent francouzského adverbia vyskytoval i na počátečních pozicích. Celkem jsme na této pozici zkoumali 26 časových adverbí, z nichž 22 v české propozici disponovala také počáteční pozicí. V těchto případech se adverbium vztahovalo k celku věty. Ve čtyřech případech se český ekvivalent objevil na postverbální pozici, nevztahoval se k celku věty, ale rozvíjel sloveso a byl jádrem výpovědi.

Následující tabulka nám odhaluje finální postavení příslovečného určení času.

Časové adverbium	Pozice ve francouzštině	Pozice českého ekvivalentu			
	Finální	Počáteční	Uvnitř propozice		Finální
			Před slovesem	Za slovesem	
Parfois	4	1	3	0	0
Tôt	13	0	2	2	9
Aujourd'hui	9	3	1	1	4
Toujours	15	5	4	0	6
Celkem	41	9	10	3	19

Finální pozice adverbia nebyla v obou jazycích shodná tak často, jako tomu bylo u počáteční pozice. Z celkového počtu 41 zkoumaných francouzských adverbí se český ekvivalent nacházel v 19 případech také na finální pozici. Ve zbylých případech se české adverbium ve větě nacházelo na počáteční pozici (9 výskytů), před slovesem (10 výskytů) či za slovesem (3 výskytů). Pozice počáteční či před slovesem často znamenala, že české adverbium bylo tematické naproti rematickému francouzskému adverbium.

Následující tabulka představuje zhodnocení pozice časových adverbí uvnitř propozice.

Časové adverbium	Pozice adverbia uvnitř věty ve francouzské propozici			Pozice českého ekvivalentu uvnitř věty		
	Před slovesem	Za slovesem	Jiná	Před slovesem	Za slovesem	Jiná
Parfois	2	11	7	10	3	7
Tôt	0	11	3	3	8	3
Aujourd'hui	1	12	0	8	5	0
Toujours	0	23	8	10	13	8
Celkem	3	57	18	31	29	18

Ve francouzské propozici se časové adverbium nejčastěji nacházelo za slovesem. Z celkových 78 výskytů jsme v 57 zaznamenali postverbální pozici těchto adverbií. Ve zbylých případech se adverbium objevovalo před slovesem či za jiným slovním druhem (příslovce, podstatné jméno, přídavné jméno). V případě české propozice se ekvivalent francouzského adverbia nacházel často před slovesem (31 výskytů) či také za slovesem jako ve francouzské propozici (29 výskytů). V ostatních případech stál český ekvivalent za jiným slovním druhem či na konci propozice.

V další tabulce můžeme nahlédnout na počáteční pozici francouzských místních adverbií a pozici jejich českých ekvivalentů.

Místní adverbium	Pozice ve francouzštině		Pozice českého ekvivalentu		
	Počáteční	Počáteční	Uvnitř propozice		Finální
			Před slovesem	Za slovesem	
Ici	10	8	1	1	0
Ailleurs	7	7	0	0	0
Partout	8	7	0	1	0
Dehors	5	3	2	0	0
Celkem	30	25	3	2	0

Stejně jako u časových adverbií i u místních adverbií jsme ve francouzské a české propozici v počáteční pozici mnoho rozdílů nezaznamenali. Z celkového počtu 30 zkoumaných výskytů se ve 25 výskytech český ekvivalent francouzského adverbia objevoval také na začátku propozice. V dalších případech se český překlad francouzského příslovečného určení místa vyskytoval před slovesem (3 výskyty) nebo za slovesem (2 výskyty). V příkladech, kdy české adverbium nestálo na začátku propozice, bylo příslovečné určení místa jádrem výpovědi.

Následující tabulka nám odhaluje finální pozici francouzských místních adverbií v porovnání s pozicí jejich českých ekvivalentů.

Místní adverbium	Pozice ve francouzštině	Pozice českého ekvivalentu			
	Finální	Počáteční	Uvnitř propozice		Finální
			Před slovesem	Za slovesem	
Ici	13	2	3	3	5
Ailleurs	17	0	3	0	14
Partout	10	4	0	2	4
Dehors	9	2	0	2	5
Celkem	49	8	6	7	28

Na finálních pozicích jsme zkoumali celkem 49 výskytů. Co se týče českých ekvivalentů francouzských adverbíí, zde jsme ve více jak polovině případů (28 výskytů) zaznamenali shodnou pozici v obou jazycích. V 8 případech se české adverbium nacházelo na počáteční pozici. Zastávalo tak funkci tématu oproti francouzskému výrazu, kdy adverbium bylo jádrem výpovědi. Další možná pozice českého ekvivalentu byla pozice před slovesem (6 výskytů) či za slovesem (7 výskytů).

Nakonec jsme analyzovali postavení adverbíí uvnitř propozice. Jejich výsledky jsou prezentovány v tabulce níže.

Místní adverbium	Pozice adverbia uvnitř věty ve francouzské propozici			Pozice českého ekvivalentu				
	Před slovesem	Za slovesem	Jiná	Počáteční	Uvnitř propozice			Finální
					Před slovesem	Za slovesem	Jiná	
Ici	0	14	2	0	10	6	0	0
Ailleurs	0	9	2	0	1	6	2	2
Partout	0	17	3	4	3	10	1	2
Dehors	3	10	5	0	2	11	4	1
Celkem	3	50	12	4	16	33	7	5

Co se týče pozice uvnitř věty, ve francouzské propozici se adverbium nejčastěji nacházelo na postverbální pozici (50 výskytů). Pouze ve třech případech adverbium stálo před slovesem a ve 12 případech se jednalo o jinou pozici (za podstatným jménem, přídavným jménem, příslovcem). Zhodnotíme-li pozici českých ekvivalentů, můžeme říci, že na postverbální pozici se také objevovaly poměrně často (33 výskytů). Dále jsme ale také mohli pozorovat počáteční pozice (4 výskytů) či pozice před slovesem (16 výskytů). V těchto případech se jednalo o adverbia, která z hlediska aktuálního členění větného měla ve větě funkci tématu. V pěti případech se také české adverbium objevilo na finální pozici. V ostatních propozicích jsme mohli adverbium pozorovat na pozici za dalším adverbium, příslovečným určením či substantivem (7 výskytů).

Poslední tabulka nám prezentuje výsledky zkoumání adverbíí z hlediska aktuálního členění větného.

Adverbium	Francouzská propozice		Česká propozice	
	Téma	Réma	Téma	Réma
Parfois	12	20	20	12
Tôt	3	27	4	26
Aujourd'hui	9	22	16	15
Toujours	8	44	21	31
Ici	10	29	26	13
Ailleurs	7	28	8	27
Partout	8	30	16	22
Dehors	5	27	5	27
Celkem	64	225	116	173

Celkem jsme zkoumali 279 adverbíí. Z tohoto počtu 225 francouzských adverbíí bylo jádrem výpovědi. Zbýlých 64 adverbíí mělo ve větě funkci tématu. Z tabulky můžeme vyčíst, že český ekvivalent francouzského adverbia byl ve větě tematický častěji než francouzský výraz (116 výskytů). Je to dáno hlavně pozicí ve větě. Ve výše uvedených tabulkách jsme mohli pozorovat, že český výraz se často objevoval na pozici před slovesem či na začátku propozice, zatímco francouzský výraz byl většinou za slovesem a byl tak jádrem výpovědi.

Závěr

Příslovečné určení je rozvíjející větný člen, který nám v propozici uvádí nějaké okolnosti děje. Na tyto okolnosti se ptáme různými otázkami a rozlišujeme tak dle významu několik druhů příslovečných určení. Jedná-li se o příslovečné určení místa, ptáme se na něj otázkami *kde?*, *kam?*, *odkud?*, *kudy?* a na příslovečné určení času se ptáme otázkami *kdy?*, *odkdy?*, *dokdy?*, *jak dlouho?*.

Z hlediska valence můžeme dále rozlišit dva typy příslovečného určení, a to adverbialní komplement a cirkumstantový adjunkt. U adverbialního komplementu se jedná o pravovalenční syntaktickou pozici predikátu. Hovoříme-li o nevalenčním doplnění slovesa, nazýváme jej cirkumstantový adjunkt. Další možné dělení příslovečného určení je dělení na určení extrapredikativní a intrapredikativní. Extrapredikativní určení se vztahuje k celku věty a není tak součástí predikátu. Naproti tomu intrapredikativní určení je ke slovesu připojené a je proto součástí predikátu.

Postavení tohoto větného členu ve větě je poměrně variabilní. Můžeme rozlišit tři hlavní pozice příslovečného určení, jimiž jsou počáteční, postverbální a finální. Výzkum francouzských adverbíí v paralelním korpusu Intercorp nám všechny tyto tři pozice potvrdil jako nejčastější. České ekvivalenty analyzovaných adverbíí však ne vždy v propozici disponovali stejnou pozicí. Pokud ale stálo místní či časové adverbium na počátku věty, téměř ve všech případech byl i jeho český ekvivalent umístěn na této pozici. Na pozicích konečných jsme mohli pozorovat také několik shodných pozic v obou jazycích, ne však tolik jako u pozice počáteční. Větších rozdílů ohledně postavení adverbíí ve větě jsme také zaznamenali u pozice uvnitř věty. Na pozici uvnitř věty se francouzské adverbium z velké části objevovalo na postverbální pozici. Český ekvivalent byl také v nemalém množství umístěn na pozici za slovesem a jako další nejčastější pozicí adverbia v českém překladu byla pozice před slovesem. Nejčastěji příslovečné určení rozvíjelo sloveso, dále jsme se setkali s rozvíjením příslovce či přídavného jména.

Zhodnotíme-li celkový výskyt francouzských adverbíí ve zkoumaných textech, musíme konstatovat, že nejčastěji se adverbium objevovalo uvnitř výpovědi. Druhou nejčastější pozicí byla finální pozice. Nejméně se adverbium objevovalo na počáteční

pozici. Výzkum také ukázal, že tento větný člen může být na pozici uvnitř věty oddělený čárkou.

S pozicí tohoto větného členu úzce souvisí aktuální členění větné. V tomto ohledu jsme větší rozdíly zjistili na pozici uvnitř věty. Jelikož jsme francouzské adverbium nejčastěji pozorovali za slovesem, tak měl z hlediska aktuálního členění větného funkci rématu, kdežto český ekvivalent stál často před slovesem či jsme ho mohli pozorovat na počátku věty, a tak se v těchto případech choval jako téma. V neposlední řadě i finální pozice nabídla několik rozdílů v oblasti aktuálního členění. Francouzský výraz byl v těchto případech rematický, kdežto české adverbium bylo v některých případech tematické. Stalo se tak v propozicích, kdy se český výraz nacházel před slovesem či na samém počátku výpovědi. Na závěr proto můžeme konstatovat, že pozice adverbia ve větě ovlivňuje jeho funkci, co se týče aktuálního členění větného.

Résumé

Ce travail propose une étude du complément circonstanciel de temps et de lieu en français contemporain en comparaison au tchèque. Il décrit les caractéristiques du complément circonstanciel, ses fonctions et sa position dans la phrase.

Le complément circonstanciel est le plus souvent exprimé par un adverbe, un substantif ou un pronom. Il apporte une information sur les circonstances de l'action dans la phrase française et aussi dans la phrase tchèque. Selon les types de questions que nous posons sur ces circonstances, nous pouvons distinguer les différents types de compléments circonstanciels. Le complément circonstanciel de temps répond aux questions *quand ?*, *depuis quand ?*, *jusqu'à quand ?*, *combien de temps ?*. Tandis que le complément circonstanciel de lieu répond aux questions *où ?*, *d'où ?*, *par où ?*. Le complément de circonstance dépend d'un verbe, d'un adjectif ou d'un adverbe et sa position dans la proposition est relativement mobile.

En ce qui concerne la valence du verbe, nous pouvons distinguer deux types de compléments circonstanciels, le complément essentiel et le complément non essentiel. Le complément essentiel est celui dont la construction (notamment le choix de la préposition) dépend du verbe. En revanche, le complément non essentiel est le complément sans lequel le verbe peut constituer le prédicat. En outre, on distingue le complément circonstanciel extra-prédicatif ou intra-prédicatif. Le complément circonstanciel intra-prédicatif est rattaché au verbe, fait partie du prédicat, tandis que le complément circonstanciel extra-prédicatifs porte sur la phrase dans son ensemble, il n'appartient pas au prédicat.

Ce travail est divisé en deux parties, partie théorique et partie pratique. La partie théorique se focalise sur la description du complément circonstanciel. Nous comparons la conception française et la conception tchèque sur la base des grammaires *Le bon usage*, *Grammaire du français classique et moderne*, *Grammaire de la phrase française*, *Grammaire textuelle*, *La grammaire du français*, *Skladba češtiny* et *Mluvnice češtiny*.

La partie pratique se destine à l'analyse du complément circonstanciel de temps et de lieu. Nous analysons les adverbes de temps et de lieu par l'intermédiaire du corpus

parallèle Intercorp. Nous avons choisi les *adverbes parfois, tôt, aujourd'hui, toujours, ici, ailleurs, partout* et *dehors*. Nous observons leurs positions dans la proposition française et nous les comparons avec les positions de l'équivalent tchèque. Nous mentionnons dans la partie théorique qu'il est possible de distinguer trois positions essentielles, la position initiale, finale et la position post-verbale. Ces positions ont été confirmées par l'analyse dans le corpus parallèle. Néanmoins, les équivalents tchèques des adverbés analysés ne disposent pas de la même position dans tous les cas.

Si l'adverbe français se trouvait en début de phrase, son équivalent tchèque était placé à cette position dans la plupart des cas. La position finale était la même dans certains cas dans les deux langues. Cependant, l'adverbe dans la phrase tchèque se trouvait aussi à une autre position (devant le verbe, après le verbe ou en début de phrase). Nous avons remarqué des différences plus grandes sur la position à l'intérieur de la proposition. L'adverbe français se trouvait à la position post-verbale dans la plupart des cas. L'équivalent tchèque était aussi souvent placé à cette position. Puis, la position aussi fréquente dans la proposition tchèque était devant le verbe. En revanche, l'adverbe se trouvait très peu de fois à cette position dans la proposition française.

Dans la partie pratique nous examinons également s'il s'agit de l'adverbe qui présente le thème ou le rhème dans la phrase. Les adverbés français étaient rhématiques plus souvent que leurs équivalents tchèques. Cela influence la position des adverbés français à l'intérieur de la phrase qui était généralement post-verbale tandis que les adverbés tchèques étaient souvent placés devant le verbe.

Seznam použité literatury

1. DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. 746 s.
2. FRONTIER, Alain. *La grammaire du français*. Paris: Belin, c1997, 750 s. ISBN 2-7011-1649-x.
3. GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998, 503 s. ISBN 80-719-8281-4.
4. GREVISSE, Maurice a André GOOSSE. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 14e éd. Bruxelles: Duculot, c2008, 1600 s. ISBN 978-2-8011-1404-9.
5. LE GOFFIC, Pierre. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, 1993, 591 s. ISBN 2-01-020383-6.
6. PINCHON, Jacqueline a Robert Léon WAGNER. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Librairie Hachette, 1962, 648 s. ISBN 978-2010013256.
7. RIEGEL, Martin, René RIOUL a Jean-Christophe PELLAT. *Grammaire méthodique du français*. 4e éd. Paris: Presses Universitaires de France, 2009, xliii, 1107 s. ISBN 978-2-13-055984-9.
8. WEINRICH, Harald. *Grammaire textuelle du français*. Přeložil Daniel Malbert. Paris: Didier, 1989, 671 s. ISBN 2-278-03681-6.
9. WILMET, Marc. *Grammaire critique du français*. 2 ed. Paris: Hachette, 1998, 704 s. ISBN 2-01145302-x.

Internetové zdroje

10. *Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales*. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.cnrtl.fr/>
11. *Český národní korpus - InterCorp*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit. 22. 10. 2014, dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.